

OŠ ŽIRI

PREKINITEV NOSEČNOSTI

interdisciplinarno področje
raziskovalna naloga

Avtorica: Zoja ZUPANČIČ

Mentorica: Julijana GANTAR, PRU biologije in gospodinjstva

Žiri, 2023

I KAZALO (VSEBINE)

Povzetek	V
Zahvala	V
1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL	2
2.1 SPLAV	2
2.2 VRSTE SPLAVA.....	2
2.2.1 Spontani ali naravni splav	2
2.2.2 Zgodnji in pozni splav.....	2
2.2.3 Grozeči splav.....	3
2.2.4 Zadržani splav	3
2.2.5 Zunajmaternična nosečnost	3
2.2.6 Molarna nosečnost.....	3
2.3 ZGODOVINA SPLAVA	4
2.3.1 Stari vek.....	4
2.3.2 Srednji vek.....	4
2.3.3 Novi vek	4
2.4 ZAGOVORNIKI IN NASPROTNIKI	5
2.4.1 Nasprotniki	5
2.4.2 Zagovorniki	5
2.5 PRAVNA UREDITEV UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI V EVROPI.....	6
2.6 PRAVNA UREDITEV UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	6
2.6.1 Pogoji in omejitve za uresničevanje pravice do umetne prekinitve nosečnosti	7
2.6.2 Pravni status zarodka.....	7
2.7 STALIŠČE RELIGIJ DO UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI.....	8
2.7.1 Rimskokatoliški nazori.....	8
2.7.2 Tradicionalni judovski nazori.....	8
2.7.3 Protestantski nazori	8
2.7.4 Islamski nazori	8
2.7.5 Nazori vzhodnih religij (hinduizem, budizem...)	9
2.8 RAZVOJNE FAZE	9
2.8.1 Z oploditvijo	9
2.8.2 Z gastrulacijo.....	9
2.8.3 S pridobitvijo elektroencefalograma	9

2.8.4 Z rojstvom ali tik pred rojstvom.....	10
2.9 VPLIV UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI NA ZDRAVJE ŽENSKE	10
2.9.1 Fizično zdravje	10
2.9.2 Psihično zdravje	11
2.10 KONTRACEPCIJA	11
3 RAZISKOVALNI DEL	12
3.1 METODOLOGIJA.....	12
3.1.1 Opis vzorca raziskave.....	12
3.1.2 Opis merskega instrumenta	12
3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov	12
3.1.4 Obdelava podatkov.....	12
3.2 REZULTATI.....	12
3.2.1 Rezultati ankete	12
3.2.2 Intervju 1	26
3.2.3 Intervju 2	27
3.2.4 Intervju 3	29
4 RAZPRAVA.....	32
5 ZAKLJUČEK	35
6 VIRI IN LITERATURA	36
7 PRILOGE	1
Priloga 1	1

II KAZALO SLIK

Slika 1: Čudovito spočetje.....	2
Slika 2: Razvijajoči se plod.....	5
Slika 3: »Ni maternice, ni mnenja«.....	5
Slika 4: »Moje telo, moja odločitev«.....	6
Slika 5: Pozitiven test nosečnosti.....	10
Slika 6: Kontracepcijska sredstva.....	11

III KAZALO GRAFOV

Graf 1: Od kod prihajate?.....	13
Graf 2: Katere vere ste?.....	13
Graf 3: Se strinjate z umetno prekinitvijo nosečnosti?.....	14
Graf 4: V katerih primerih mislite, da je upravičeno opraviti umetno prekinitev nosečnosti?.....	14
Graf 5: Se strinjate z zakonodajo in konceptom splava v Sloveniji, ki omogoča svobodno odločanje o rojstvu otrok?.....	15
Graf 6: Menite, da je ozaveščenost o splavu v Sloveniji dovolj razširjena?.....	15
Graf 7: Ali poznate koga, ki ima za sabo izkušnjo prekinitev nosečnosti?.....	16
Graf 8: Pri kateri starosti je prišlo do umetne prekinitev nosečnosti?.....	16
Graf 9: Za katero vrsto prekinitev nosečnosti je šlo?.....	17
Graf 10: Ali podpirate brezplačno umetno prekinitev nosečnosti?.....	17
Graf 11: Kdaj bi umetno prekinitev nosečnosti zagovarjali kot plačljivo?.....	18
Graf 12: Kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na posameznikovo stališče o splavu?.....	18
Graf 13: Menite, da je umetna prekinitev nosečnosti nekaj sramotnega?.....	19
Graf 14: Ali je po vašem mnenju pravica do splava temeljna človekova pravica, ki bi morala biti dostopna vsem?.....	19
Graf 15: Menite, da je splav družbeno sprejemljiv?.....	20
Graf 16: Mislite, da splav vpliva oz. je škodljiv za telesno in duševno zdravje ženske?.....	20
Graf 17: Mislite, da mora tudi moški prevzeti odgovornost za splav?.....	21
Graf 18: V katerih okoliščinah bi podprli splav?.....	21
Graf 19: Da pride do nezaželenne nosečnosti, sta zanjo odgovorna oba vključena posameznika.....	22
Graf 20: Kaj menite o kajenju, uživanju alkohola in prepovedanih substanc med nosečnostjo?.....	22
Graf 21: Kdaj menite, da se začne človekovo življenje?.....	23
Graf 22: Kaj menite o kontracepciji?.....	23
Graf 23: Katere metode kontracepcije poznate?.....	24
Graf 24: Katera vrsta kontracepcije je po vašem mnenju najbolj razširjena?.....	24
Graf 25: Katera vrsta kontracepcije je po vašem mnenju najbolj zanesljiva?.....	25
Graf 26: S katerim stališčem se najbolj strinjate?.....	25

Povzetek

V teoretičnem delu raziskovalne naloge so predstavljene glavne tematike o umetni prekinitvi nosečnosti danes. To so zgodovina, različne pravne ureditve, stališča religij, mejniki začetka človekovega življenja in kako so povezani z umetno prekinitvijo nosečnosti ter kontracepcija. V empiričnem delu raziskovalne naloge sem se osredotočila na posameznikovo stališče o umetni prekinitvi nosečnosti in le tega pridobila od čim več ljudi različnih starosti, religij in spola. S pomočjo mentorice sem sestavila dva vprašalnika in ju razdelila med devetošolce in odrasle. Opravila sem tudi tri intervjuje – dva z ženskama, ki že imata izkušnjo z umetno prekinitvijo nosečnosti in enega z ginekologinjo v ZD Škofja Loka.

Ključne besede: umetna prekinitiv nosečnosti, splav, zarodek, kontracepcija

Abstract

In the theoretical part of my research paper, the main topics about artificial termination of pregnancy today are presented. These are history, different legal arrangements, views of religions, milestones of the beginning of human life and how they are related to artificial termination of pregnancy and contraception. The empirical part of the assignment focuses on the individual's point of view on the artificial termination of pregnancy and obtained from people of different ages, religions and genders. With the help of a mentor, I compiled two questionnaires and distributed them among ninth graders and adults. I also conducted three interviews - two with women who already have experience with artificial termination of pregnancy and one with a gynecologist at ZD Škofja Loka.

Key words: artificial termination of pregnancy, abortion, fetus, contraception

Zahvala

Rada bi se zahvalila vsem anketirancem, ki so si vzeli čas in izpolnili mojo anketo. Zahvaljujem se tudi gospema, ki sta bili pripravljeni deliti svojo izkušnjo z umetno prekinitvijo nosečnosti z mano ter g. zdravnici ginekologinji Mileni Igličar. Predvsem pa bi se rada zahvalila svoji mentorici, Julijani Gantar, brez katere mi raziskovalna naloga ne bi uspela.

1 UVOD

Vprašanje o umetni prekinitvi nosečnosti je tudi danes eno izmed pogostih sodobnih vprašanj. Obstaja veliko ostrih mnenj o splavu – nekateri ga dojemajo kot temeljno človekovo pravico, spet drugi kot umor. Družba se spreminja, a vseeno obstajajo zadržki in predsodki o umetni prekinitvi nosečnosti. V učbeniku za biologijo v devetem razredu osnovne šole je splavu namenjen le en odstavek, kar me je presenetilo. Ko sem v spletnih novicah prebrala o situaciji s splavi v Združenih državah Amerike v letu 2022, sem se zamislila in vprašala: »Kakšno mnenje o splavu imajo ljudje okrog mene?« O umetni prekinitvi nosečnosti nisem vedela veliko, zato sem se odločila, da to podrobneje raziščem. Izdelala sem raziskovalno nalogo, katere namen je predvsem poizvedeti za mnenja različnih ljudi o prekinitvi nosečnosti.

Na začetku raziskovanja sem postavila naslednje hipoteze:

1. Večina anketirancev meni, da je splav družbeno sprejemljiv.
2. Večina anketirancev trdi, da morata oba posameznika prevzeti odgovornost pri odločitvi za splav.
3. Večina anketirancev pozna vsaj eno posameznico, ki je že opravila splav, pa naj bo ta spontani ali umetni.
4. Splav je nekaj sramotnega.
5. Verni ljudje niso zagovorniki splava.
6. Na mnenje o splavu najbolj vpliva družina.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 SPLAV

Splav ali abortus je prekinitev zgodnje nosečnosti, ki se konča s smrtjo ploda in ne s porodom (SSKJ).

Povzročijo ga nepravilnosti pri razvoju zarodka ali njegova smrt, umetno pa ga izvajajo v medicini iz terapevtskih razlogov ali na podlagi odločitve nosečnice. V raziskovalni nalogi se osredotočam na umetno prekinitev nosečnosti, natančneje na podlagi odločitve nosečnice.

Slika 1: Čudovito spočetje

2.2 VRSTE SPLAVA

2.2.1 Spontani ali naravni splav

Spontani splav predstavlja izgubo nosečnosti kot posledico naravne smrti zarodka oziroma ploda, preden ta lahko samostojno preživi. O spontanem splavu govorimo nekako do 20. tedna nosečnosti, po tem obdobju pa je smrt ploda označena za mrtvorojenost. Splav je najpogostejši zaplet zgodnje nosečnosti ali prvega trimesečja nosečnosti. Na nivoju svetovne populacije je med ženskami, ki vedo, da so noseče, stopnja splava približno 10 – 20 % medtem ko je stopnja med vsemi zanositvami ocenjena na približno 30 – 50 %. Pri ženskah, mlajših od trideset let, je tveganje za splav približno 10 % pri starejših pa že kar 45 %. Tveganje se začne povečevati okoli tridesetega leta starosti. Približno 5 % žensk doživi dva splava zapored. Osnovni vzrok v približno polovici primerov so kromosomske nepravilnosti. Večina spontanih splavov se zaključi brez dodatnih posegov ali ukrepov. Med najpogostejše dejavnike spontanega splava štejemo: starost večjo od petintrideset let, zgodovino spontanega splava (pretekli spontani splav, ponavljajoči se splav), kajenje cigaret, uporaba in/ali zloraba nekaterih zdravil ali prepovedanih substanc oziroma drog (kokain, kofein, alkohol, nikotin, heroin ...), slabo nadzorovana obolenja, npr. sladkorna bolezen, hipertenzija, hujša ščitnična obolenja ...

2.2.2 Zgodnji in pozni splav

Meja med zgodnjim in poznim splavom je prvo trimesečje ali dvanajst tednov. Vzrok zgodnjega splava je v 70 % kromosomska napaka ploda. Kromosomske napake se pogosteje zgodijo pri starejših nosečnicah. Pri starosti 45 let je kromosomska napaka pri nosečnici že

kar 70 %, vendar se napaka nemalokrat pojavi tudi pri mlajših nosečnicah. Med redkejšje vzroke štejemo prirojene ali pridobljene nepravilnosti rodil, okužbe, debelosti, vnetje rodil, težave s ščitnico, sladkorna bolezen, sindrom policističnih jajčnikov, motnje pri strjevanju krvi, bolezni imunskega sistema, genetske bolezni in še nekatere druge bolezni.

2.2.3 Grozeči splav

Je stanje nosečnosti z veliko verjetnostjo, da pride do spontanega splava. Od maternične stene se loči manjši del posteljice in upanje, da se plod ohrani, je petdeset odstotno. Med simptome in znake uvrščamo mehurčke s tekočino in boleče ranice po nožnici ter bolečine v trebuhu.

2.2.4 Zadržani splav

Gre za obliko izgube nosečnosti, kjer se zarodek sploh ne izloči iz maternice. Ginekolog pri plodu ugotovi zgolj, da plodu srce ne bije več.

2.2.5 Zunajmaternična nosečnost

Včasih se zgodi, da se zgodnji zarodek ne ugnezdi v maternični votlini, ampak drugje v rodilih ali trebušni votlini. Takšno nosečnost imenujemo zunajmaternična nosečnost in se zgodi v okoli ena do dva odstotkih nosečnosti. Taka nosečnost lahko privede do resnih zapletov, ki lahko nosečnici ogrožajo življenje. Eden takšnih zapletov je raztrganje jajcevoda in posledična huda krvavitev v trebušno votlino, ki je lahko smrtno nevarna. Nosečnica se mora v primeru hudih bolečin v trebuhu in izostanku menstruacije nemudoma odpraviti na najbližjo ginekološko kliniko. Najpogostejša oblika zunajmaternične nosečnosti je nosečnost v jajcevodu, v jajčniku ali trebušni votlini. Nosečnost take vrste praviloma ni združljiva z rojstvom živega otroka. Diagnozo zunajmaternične nosečnosti ginekolog postavi z ultrazvočnim pregledom in večkratnim merjenjem nosečnostnega hormona v krvi. Zdravljenje je kirurško, z laparoskopsko operacijo ali z zdravili. Laparoskopija je metoda, pri kateri s pomočjo posebne kamere (laparoskopije) dobijo pogled v notranjost trebušne votline, še posebej natančno pa si je potrebno ogledati rodila.

2.2.6 Molarna nosečnost

V tveganih primerih, približno v eni na tisoč nosečnosti, se razvije tako imenovana molarna nosečnost. Pri taki nosečnosti gre za prekomerno razraščanje tkiva posteljice, ki tvori grozdasto strukturo. Ločimo popolno molo, ko je v maternici prisotno samo prekomerno razraščeno tkivo posteljice. Pri nepopolni moli pa, ko je poleg razraščene tkiva posteljice prisoten tudi plod. Vzrok za nastanek molarne nosečnosti je nepravilna oploditev. Simptomi ali znaki molarne nosečnosti so lahko podobni kot pri spontanem splavu. Diagnozo se postavi s pomočjo ultrazvočnega pregleda, ko se v maternici vidi mehurčasto strukturo brez ustrezno velikega ploda in na podlagi povečane koncentracije nosečnostnega hormona v krvi. Zdravljenje je kirurško in z zdravili, dokler nosečnostni hormon ne izgine iz krvi.

2.3 ZGODOVINA SPLAVA

Umetna prekinitev nosečnosti se je v človeški družbeni zgodovini pojavila v različnih oblikah v vseh zgodovinskih obdobjih: odvisna je bila od človeškega verovanja poznamo zapovedi, nasvete in pripomočke, ki so jih nekoč uporabljali za umetno prekinitev nosečnosti.

2.3.1 Stari vek

V vseh opisanih starih družbah je veljalo, da je bilo življenje svobodnega posameznika vrednejše od življenja sužnja, življenje moškega pa vrednejše od življenje ženske. Mnogi papirusi opisujejo številne medicinske postopke za umetno prekinitev nosečnosti, med njimi je denimo postopek, ki predpisuje uporabo zmesi, ki so jo pripravili iz medu in zmečkanih datljev in so jo nato na nekakšnem bombažnem tamponu vstavili v nožnico. Umetna prekinitev nosečnosti v tem obdobju ni bila kakorkoli uradno urejena, veljala je za zasebno odločitev posameznice. Seveda pa so se navade in zakoni razlikovali povsod po svetu. Moški v asirski družbi so imeli skoraj brezmejno oblast nad svojimi ženami in otroci, vključno s pravico do infanticida, torej ubijanja majhnih otrok kot običajne družbene prakse. V starem veku torej o tem, ali bo nosečnost prekinila ali ne, ni odločala ženska, ampak moški.

2.3.2 Srednji vek

V srednjem veku kljub duhovščini, ki je v srednjem veku že vzpostavljala koncept svetosti življenja, v zakonodaji poudarjene prepovedi abortusa ni bilo. Splav ni veljal za umor, a je bil v večji meri zamejen. Srednjeveški cerkveni teologi so menili, da rojstvo otroka nadzoruje samo Bog, pri čemer mora biti enako kaznovano tako umetno preprečevanje kot umetno spodbujanje rojstev. Zapisali so, da je dejanje, ki omogoča rojstvo otroka, umor. Tako so se cerkvene avtoritete v srednjem veku razdelile v tri glavne smeri: ena stran je trdila, da je treba popolnoma prepovedati in kaznovati vse oblike splava, druga se s tem ni strinjala in vztrajala, da zgodnja umetna prekinitev nosečnosti ni umor in tretja je poudarjala Aristotelovo razliko med zgodnjim in poznim splavom in se zavzemala za ostrejša kazni.

2.3.3 Novi vek

V novem veku je na dovoljenje ali prepoved splava še vedno imela največji vpliv cerkev. V veliki meri pa so se, zaradi kolonizacij in versko raznolikih narodov, v različnih državah razvili različni zakoni in različna pravila. Splav so obravnavali kot hud zločin, vendar ga niso izenačevali z umorom. V 19. stol. je dokončno in jasno stališče do splava zavzela tudi Rimskokatoliška cerkev. Papež je določil, da se življenje prične ob spočetju in da je kazen za opravljanje splava takojšnja izključitev iz cerkve. Umetne prekinitve nosečnosti prav tako ni podpiralo zdravstvo, saj so hoteli preprečiti zastrupitve, ki so povzročile veliko zapletov, lahko pa tudi smrt pri nosečnicah. Z boji za medspolno enakopravnost v novem veku pa je kasneje na plan ponovno prišlo do teme, ali ženska lahko odloča o svojem telesu ali ne. Z razvojem ženskega gibanja je kontracepcija in možnost splava ženskam postopoma omogočala nadzor nad lastnim telesom.

2.4 ZAGOVORNIKI IN NASPROTNIKI

2.4.1 Nasprotniki

Nasprotniki splavu so v večini »konzervativci«, oziroma tisti, ki izhajajo iz verskih stališč. Katoliška vera nasprotuje splavu – človeško življenje je sveto od spočetja do naravne smrti, zato cerkev zagovarja pravico vsakega človeka do življenja. Vera, da je Bog človekov stvarnik, spodbuja k spoštovanju vsakega človeškega bitja in odvzema oblast nad življenjem drugih ljudi. Zagovarjajo torej predvsem spoštovanje življenja, božje volje in zaščito neboljšenega, nemočnega življenja, ki ni le del materinega telesa. Nasprotniki za dokazovanje svojega stališča uporabljajo precej grobe argumente, npr. da bi vlada in ženske v primeru sprejetja abortusa začele le tega izkoriščati.

Slika 2: Razvijajoči se plod

2.4.2 Zagovorniki

Zagovorniki splava so večinoma »liberalci«. Znotraj zagovornikov splava pa se izoblikujeta dve stališči. Zmerni liberalci menijo, da lahko fetus uničimo v primeru, če je ogroženo materino življenje, pride do posilstva ali starša nista sposobna skrbeti za otroka zaradi takšnih ali drugačnih razlogov. Skrajni liberalci pa menijo, da je fetus le dodatek matere, ki ga lahko uničimo kadarkoli pred njegovim rojstvom in za tako dejanje ne potrebujemo opravičila ali kakršnega koli tehtnega razloga. Zagovorniki branijo pravico ženske, da se odloča o svojem telesu in posledično plodu. Vendar njihov argument še ne dokazuje dejstva, da duševno bolan otrok ne more biti srečnejši kot otrok brez duševnih motenj.

Slika 3: »Ni maternice, ni mnenja«

2.5 PRAVNA UREDITEV UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI V EVROPI

Prva država, ki je splav uzakonila, je bila Sovjetska zveza, in to kmalu po revoluciji, leta 1920, pod njenim vplivom pa je v petdesetih letih tako storila tudi večina drugih vzhodnoevropskih držav. V zvezi z umetno prekinitvijo nosečnosti obstajajo v Evropi štiri sistemi oz. štiri osnovne rešitve:

- Absolutna prepoved umetne prekinitve nosečnosti. Za ta sistem je značilno, da je umetna prekinitvev nosečnosti popolnoma prepovedana.
- Prepoved, vendar različna obravnava glede na okoliščine.
- Umetna prekinitvev nosečnosti kot pravica ženske. Zadostuje že zahteva ženske.
- Kombinirani sistem - pomeni, da o umetni prekinitvi nosečnosti odloča ženska sama, ne da bi za to navajala razloge, vendar le do določene gestacijske starosti. To pomeni, da je postavljen pogoj, da je noseča krajši čas, če pa gre za določene indikacije, se lahko umetna prekinitvev nosečnosti dovoli, tudi če ta traja dlje. Večina držav je uzakonila umetno prekinitvev nosečnosti z določenimi izjemami, nekatere države pa so jo legalizirale z zelo širokimi predpisi. Nekatere države so morale svojo zakonodajo spremeniti zaradi ugotovitve, da njene določbe nevarno vplivajo na zdravje žensk, saj so se kljub prepovedi posluževale umetne prekinitvev nosečnosti, pa čeprav nelegalno. Tako umetne prekinitvev nosečnosti večinoma ne urejajo več kazenski, ampak zdravstveni predpisi. Večina držav je spremenila svojo zakonodajo v smeri večje liberalizacije umetne prekinitvev nosečnosti (npr. Švedska, Nizozemska, Slovenija). Malo je držav, ki še naprej vztrajajo pri omejitvi umetne prekinitvev nosečnosti (npr. Nemčija, Avstrija, Poljska), še manj pa je držav, kjer je umetna prekinitvev nosečnosti prepovedana (npr. Malta, Andora, Irska). Pravica do umetne prekinitvev nosečnosti je ženskam zagotovljena v večini držav EU, v določenih pa trdijo, da je umetna prekinitvev nosečnosti umor nedolžnega bitja. Prepoved uporabe metode za umetno prekinitvev nosečnosti bi povzročila opravljanje umetne prekinitvev nosečnosti po nezakoniti poti.

Slika 4: »Moje telo, moja odločitev«

2.6 PRAVNA UREDITEV UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

V Sloveniji je bil splav legaliziran oktobra 1977 in dovoljen na zahtevo nosečnice do 10. tedna nosečnosti; pred tem je bil dovoljen samo v izrednih primerih, tako kot v večini evropskih držav v tistem obdobju. 55. člen Ustave Republike Slovenije pravi, da je odločanje o rojstvih

lastnih otrok svobodno. Država zagotavlja možnosti za uresničevanje te svoboščine in ustvarja razmere, ki omogočajo staršem, da se odločajo za rojstva svojih otrok. Navedeni člen pomeni, da ima vsak posameznik pravico oziroma svoboščino, da sam odloča o tem, kdaj bo imel otroke oziroma ali jih bo sploh imel, prav tako sam odloča o številu rojenih otrok in o posledicah med rojstvi otrok. Gre za svobodno odločitev posameznika in ne morda skupno odločitev para. Seveda ima ženska zaradi naravne danosti tukaj več možnosti izbire. Moški od oploditve dalje te pravice več ne more izvrševati. To ustavno določilo pomeni, da mora država zagotoviti možnost svobodnega odločanja o rojstvih otrok in posamezniku zagotavljati možnost ter pravico, da sam odloči, kdaj bo imel otroka in koliko jih bo imel – odločanje o rojstvih otrok je človekova temeljna pravica oziroma svoboščina.

2.6.1 Pogoji in omejitve za uresničevanje pravice do umetne prekinitve nosečnosti

Ženska lahko po zakonu uveljavi, da se ji opravi umetna prekinitve nosečnosti ob pogoju, da je razsodna. To pomeni, da mora biti za takšno odločitev potreben razum in razsodnost, saj drugače to ni svobodna volja. Če nosečnica tega ni sposobna, zastopniki oz. skrbniki tega ne morejo narediti namesto nje. Če starši ali skrbniki zahtevajo umetno prekinitve nosečnosti za svojo nerazsodno hčer ali varovanko, jim zakon omogoča, da s tem postanejo odgovorni za življenje in zdravje svoje hčere ali varovanke. Njene odločitve pa s tem ne nadomeščajo (Zupančič, 1991).

Torej slovenski starši ne morejo zahtevati, da se opravi umetna prekinitve nosečnosti pri njihovi (mladoletni), a razsodni hčeri. Ne morejo pa preprečiti, da se umetna prekinitve nosečnosti na njeno željo ne opravi. Zdravstvena organizacija, ki opravlja splave, ni obvezana, da obvešča starše o umetni prekinitvi nosečnosti, če je dekle staro vsaj 15 let.

Pravica do svobodnega odločanja o rojstvih se sme po zakonu omejiti samo iz zdravstvenih razlogov, torej če bi splav ogrožal življenje ali zdravje nosečnice. To se pojavi, če traja nosečnost več kot 10 tednov. Takrat je pravica do umetne prekinitve nosečnosti omejena in o tem odloča komisija.

2.6.2 Pravni status zarodka

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ne opredeljuje pravnega statusa zarodka. Fizična oseba pravno sposobnost pridobi šele z rojstvom, torej zarodek ne šteje kot otrok.

Pravnega statusa zarodka mednarodni akti ne opredeljujejo. Navedeno je le, da je otrok vsako človeško bitje, ki še ni doseglo starosti 18 let. Če bi fetus pravno določili za otroka in ga s tem opredelili kot fizično osebo s pravnim statusom, bi vsakemu posamezniku bilo vsiljeno prepričanje, da se življenje začne s spojitvijo moške in ženske spolne celice. V tem primeru bi za vsak splav morale ženske odgovarjati za naklepno izvršen uboj. Kljub temu v nekaterih državah obstaja zakon, ki kaznuje vsakogar (z izjemo matere), ki zarodek namenoma ubije oz. ga namerava ubiti. Dokazali pa so tudi, da se v državah, kjer so splav prepovedali, število teh ni znatno zmanjšalo, le da so ženske posegale po nezakonskih načinih.

2.7 STALIŠČE RELIGIJ DO UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI

2.7.1 Rimskokatoliški nazori

Skozi zgodovino je Rimskokatoliška cerkev zastopala različna stališča do vprašanja, na kateri točki lahko začnemo govoriti o začetku človeškega življenja. V glavnem je prevladovalo prepričanje, da združitev telesa in duše takoj ob spočetju ni mogoče. Okrog leta 1140 je začelo veljati splošno veljavno cerkveno pravo, ki je trdilo, da je "splav umor le, če se je plod že oblikoval". Pred oblikovanjem ploda temu ni bila priznana človekova lastna združitev telesa in duše. Katoliški nazori so sledili aristotelskemu nazoru, in sicer da pride po moškem plodu do združitve telesa in duše 40 dni po spočetju, pri ženskem pa šele 90 dni po spočetju. Akvinski je sicer verjel, da je prekinitev nosečnosti greh tudi, preden pride do združitve telesa in duše. Prekinitev nosečnosti je označil za posebno krut način kontracepcije, a je ni imel za splav v pravem pomenu besede. Kasneje je aristotelskemu načelu nasprotoval še papež Sikst V., njegov naslednik pa se je vrnil na stališče, da splav neoblikovanega zarodka ni umor. Ne glede na različne interpretacije in prepričanja je aristotelski nazor postal splošno sprejet uradni nadzor Rimskokatoliške cerkve. Leta 1869 je izšel nov odlok, ki je trdil, da je splav kaznivo dejanje, katerega posledica je takojšnje izobčenje iz Cerkve. Večina papeževih somišljenikov je bila mnenja, da moramo človeško življenje čim bolj zaščiti, četudi ne vemo točno, kdaj se začne. Zaradi tega njegovo uničenje pomeni "predhodni umor". Tudi dandanes je rimskokatoliška cerkev prepričana, da do združitve telesa in duše pride v trenutku spočetja (Kovač, 2013).

2.7.2 Tradicionalni judovski nazori

Moderno judovstvo nikakor ne izhaja iz enega samega vira, ampak vključuje številne verske smeri, te pa interpretirajo klasične tekste ali zapise na različne načine. Čeprav zakon neposredno ne presoja začetka življenja človeka ali namernega splava, pa vseeno obsoja splav, do katerega pride kot posledica nasilja, ki ga je nad žensko izvajal moški, ki z njo ni v sorodu. Ne glede na to stališče pa splav po tradicionalni judovski zakonodaji ni dovoljen, čeprav je sprejemljiv le v primeru, ko je ogroženo materino življenje. Plodu so priznane nekatere pravice kot potencialnemu nosilcu človeškega življenja, vendar njegov položaj ni enakovreden materinemu vse do tistega trenutka, ko se v porodnem kanalu prikaže novorojenčkova glavica. Številne kulture, vključno z judovsko imajo t. i. "čakalno dobo" preden je novorojenec poimenovan ali mu je znotraj skupnosti dodeljen pravni status.

2.7.3 Protestantski nazori

Evangelikanska cerkev je do različnih stališč svojih pripadnikov zelo strpna in to tudi priznava – tako je tudi z umetno prekinitvijo nosečnosti. Nekatere Evangelikanske cerkve dovoljujejo splav kot zadnjo možnost. Njihovo stališče se bolj kot z vprašanjem o začetku človekovega življenja ukvarja s preoblikovanjem družbenega okolja. Več pozornosti namenja okoliščinam, ki žensko privedejo do tega, da sploh pomisli na splav kot najbolj primerno možnost. Cerkev meni, da so revščina, nepravilni družbeni položaj, seksizem, rasizem in neustrezna partnerska razmerja razlogi, ki ženski zapirajo možnost do svobodne izbire. Splav je vprašljiv, vendar vseeno ni dovoljen zaradi biblijskih načel.

2.7.4 Islamski nazori

Islamska tradicija je od nekdaj velik pomen pripisovala znanosti in medicini. Koran, ki ga je na prehodu stoletij prepisal prerok Mohamed, je močno spremenil razmišljanje o zarodku, kakršno sta oblikovala Aristotel in grško-rimski zdravnik Galen. Islam strogo prepoveduje

splav po trenutku, ko je zarodek dobil dušo, kar naj bi se zgodilo med 40. in 120. dnevom po spočetju. Leta 1964 pa so razglasili, da je ženski dovoljeno opraviti splav le, če je zarodek "neoblikovan", torej pred potekom 120. dneva do spočetja.

2.7.5 Nazori vzhodnih religij (hinduizem, budizem...)

Hinduizem že sam po sebi temelji na načelu nenasilja. Hinduizem uči, da je splav v katerikoli fazi nosečnosti nasilno dejanje, katerega posledica je slaba karma, ki kasneje prepreči, da bi duša napredovala proti razsvetljenju in posledično reinkarnaciji. V vedah je splav označen negativno, kot "maternični umor" ali "umor nerojene duše".

Prvo izmed petih načel budizma prepoveduje ubijanje in poškodovanje drugega živega bitja. Ker filozofija budizma v celoti nasprotuje uničenju kakršne koli oblike življenja, tudi splavu, ki bi rešil materino življenje, krši budistični ideal samožrtvovanja, v tem primeru materinega. Ženska, ki se odloči za splav, naj bi to svojo odločitev plačevala z ujetostjo v neskončnem ciklu smrti in ponovnih rojstev.

2.8 RAZVOJNE FAZE

Obstajajo štiri glavne faze, ki so jih različni znanstveniki opredelili kot točko, na kateri se začne človekovo življenje.

2.8.1 Z oploditvijo

Pri tem pogledu na človeško življenje se to ustvari z oploditvijo, torej tedaj, ko se genski material ženske in moškega združi ter s tem ustvari nov genom z edinstvenimi lastnostmi. To stališče zagovarjajo tako verni kot neverni, pa tudi nekateri znanstveniki. To prepričanje je prevzela Rimskokatoliška cerkev in politično močni aktivisti proti splavu. Trdijo, da je bitje, ki je ustvarjeno z oploditvijo, brez dvoma človeški zarodek, ki ima vse možnosti, da postane odrasel človek. Koliko pa je verjetno, da bo prišlo do razvoja tistega zarodka, je vprašanje, ki je bolj odvisno od osebne presoje, filozofije in teologije, ne pa znanosti.

2.8.2 Z gastrulacijo

To stališče predvideva, da človek pridobi individualno osebnost približno štirinajst dni po oploditvi, torej takrat, ko pride v fazo gastrulacije. Gre za fazo, po kateri se zarodek ne more več preoblikovati v dvojčka, oziroma za fazo, v kateri se začne proces diferenciacije v posamezne tipe celic novega telesa. Zaradi prepričanja, da človek ne postane samostojna individualna osebnost vse do faze gastrulacije, je tudi dovoljenost raziskav na embrionalnih matičnih celicah vprašljiva.

2.8.3 S pridobitvijo elektroencefalograma

Ta pogled na človeško življenje išče neko povezavo z načini, s katerimi opredeljujemo življenje in smrt. Številne države konec človekovega življenja istovetijo z izgubo možganskega elektroencefalograma. Smrt naznani ravna linija na zaslonu, ki vizualizira možgansko valovanje, čeprav lahko človek v istem trenutku še diha in ima srčni utrip.

Šele o tem, ko so živčne celice medsebojno povezane, pride do človeku lastne zavedne možganske aktivnosti, kar se zgodi okoli sedmega meseca nosečnosti. Glede na stališče posameznika, lahko začnemo govoriti o novem individuumu takrat, ko ta pridobi zavest.

2.8.4 Z rojstvom ali tik pred rojstvom

Gre za prepričanje, da je možno govoriti o plodu kot novem človeku takrat, ko je sposoben samostojnega preživetja. Nekateri so celo prepričani, da o človeškem življenju govorimo šele takrat, ko je ta povsem neodvisen od matere, torej se lahko zanese na svoj sistem. Prednost, ki jo ponuja to stališče, je ta, da gre za očitno ločnico – trenutek, ko se pojavi glavica, ko je prerezana popkovina, ko novorojenec prvič vdihne ali ko prvič zajoka. Ker ni enovitega mnenja o tem, kdaj lahko začnemo govoriti o začetku človeškega življenja, številni zagovorniki trdijo, da je rojstvo tisti edini neizpodbitni trenutek, v katerem plod preide v stanje ločenega človeka. Biomedicinske raziskave kažejo, da kar petdeset do šestdeset odstotkov vseh zarodkov ne preživi do rojstva, tudi če umetno sprožene splave izvzamemo.

Slika 5: Pozitiven test nosečnosti

2.9 VPLIV UMETNE PREKINITVE NOSEČNOSTI NA ZDRAVJE ŽENSKE

2.9.1 Fizično zdravje

Splav lahko ženski in njenim bodočim potomcem povzroči mnogo zdravstvenih zapletov. Mednje sodi večja dovzetnost za raka na dojkah, materničnem vratu, jajčnikih in ledvicah. Drugi možni zapleti so predležea posteljica, vnetje v mali medenici, zunajmaternična nosečnost, neplodnost in prezgodnji porod. Splav poveča tveganje za raka na dojkah za najmanj 50 %. Tveganje za raka materničnega vratu, jajčnikov in ledvic je po enkratnem splavu dvakrat tolikšno, kot bi bilo, če bi ženska otroka obdržala. Po dveh ali več splavih pa naj bi se povečalo za skoraj petkrat. Vnetje v mali medenici zajema medenično vnetno bolezen, vnetje jajčnikov, jajcevodov ali maternice. Povzroči povišano telesno temperaturo in neplodnost. Umetni splav (sploh v prvem trimesečju) veliko doprinese k nastanku te infekcije. Infekcija lahko sproži tudi spontane splave, težave oz. bolečine pri spolnih odnosih in kronične medenične bolečine.

Zunajmaternična nosečnost je nosečnost, pri kateri se zarodek nahaja izven maternice, navadno v jajcevodih. To lahko vodi do smrti. Od legalizacije splava se je po raziskavi iz ZDA povečala za petkrat. Predležea posteljica je izraz, ki opisuje napačen položaj posteljice. Povzroči jo predhodna poškodba maternice, zato je pogostejša pri ženskah, ki so že splavile.

Ko se ženska, ki je v preteklosti naredila splav, odloči imeti otroka, je velika verjetnost, da se bo ta rodil prezgodaj. Prezgodnji porod vpliva na nižjo težo novorojenčka, skupaj pa predstavljata veliko grožnjo za poznejše nepravilnosti, nižje kognitivne sposobnosti in vedenjske težave ter smrtnost otroka. Prezgodnje rojstvo otroka je tudi pogost vzrok za cerebralno paralizo. Smrt žensk pri splavu pa je po študiji smrtnih izidov, povezanih z nosečnostjo, kar trikrat večja kot pri porodu.

2.9.2 Psihično zdravje

Na mnoge ženske, ki so storile splav, je ta deloval posttravmatsko. Pustil jim je neko tesnoba oz. miselno in čustveno travmo. Po splavu jih veliko izkusi živčne motnje ali motnje spanja. Pride tudi do obžalovanja, v hujših primerih pa do jemanja psihotičnih zdravil. Posledice niso nujno vidne takoj. Lahko se pojavijo leta kasneje. Splav povezujejo s porastom spolnih motenj in odporom do spolnih odnosov, izgubo intimnosti, nepričakovano krivdo, zunajzakonskimi aferami, posttravmatičnim stresnim sindromom, motnjo osebnosti, žalovanjem, zlorabo otrok, zanikanjem ter uporabo drog in alkohola. Stopnja samomorov med ženskami, ki so naredile splav, je dosti višja kot pri tistih, ki se z njim niso srečale. Poleg tega naj bi bile ženske, ki so splavile, šestkrat bolj nagnjene k samomoru kot druge, najstnice pa kar desetkrat.

2.10 KONTRACEPCIJA

Kontracepcija, imenovana tudi načrtovanje rojstev, načrtovanje družine, preprečevanje zanositve in nadzor rojstev, je vsaka metoda za preprečevanje ali zmanjšanje verjetnosti zanositve kljub spolnim odnosom. Glavna razlika med kontracepcijo in umetno prekinitvijo nosečnosti je, da kontracepcija skuša preprečiti, da bi do zanositve prišlo, medtem ko splav prekine nosečnost, ki se je že začela.

Poznamo več vrst kontracepcije: hormonsko, maternični vložek, barierno, naravne metode, prekinjen odnos, laktacijsko amenorejo in novejša sredstva.

Slika 6: Kontracepcijska sredstva

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 METODOLOGIJA

Pri delu sem uporabila anketni vprašalnik in tri intervjuje. V nadaljevanju jih podrobneje predstavljam.

3.1.1 Opis vzorca raziskave

Anketirala sem 51 učencev devetega razreda Osnovne šole Žiri in 21 odraslih, starih nad 20 let in sicer 45 žensk in 27 moških. Anketo sem s pomočjo mame razširila tudi na idrijski okoliš. Intervju sem opravila z dvema mamicama, ki že imata izkušnjo z umetno prekinitvijo nosečnosti in ostajata anonimni. Povprašala sem ju po njihovih izkušnjah z umetno prekinitvijo nosečnosti, kako je do tega prišlo in kakšne posledice terja poseg. Spletno sem intervjuvala še zdravnico, ginekologinjo Mileno Igličar, ki je zaposlena v Zdravstvenem domu Škofja Loka.

3.1.2 Opis merskega instrumenta

Anketa je bila pri osnovnošolcih sestavljena iz 24, pri odraslih pa iz 25 vprašanj, večinoma zaprtega tipa (Priloga 1). Nekaj vprašanj je bilo odprtega ali delno odprtega tipa. Sestavila sem vprašalnik, katerega vprašanja so bila zaprtega in odprtega tipa. Pri intervjujih, pri katerih sem dva izvedla na terenu, enega pa preko elektronske pošte, pa so bila vsa vprašanja odprtega tipa. Pri intervjujih na terenu sem si pomagala tudi s podvprašanji.

3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov

Intervjuja mamic in anketa je bila opravljena na terenu, intervju z ginekologinjo pa je bil zaradi bolezni izpeljan po elektronski pošti, 27. 2. 2023. Anketo so vprašani dobili v pisni obliki in je priloga tej raziskovalni nalogi. Intervju s prvo gospo, ki ima izkušnjo z umetno prekinitvijo nosečnosti, sem opravila 17. 1. 2023, z drugo pa 27. 2. 2023.

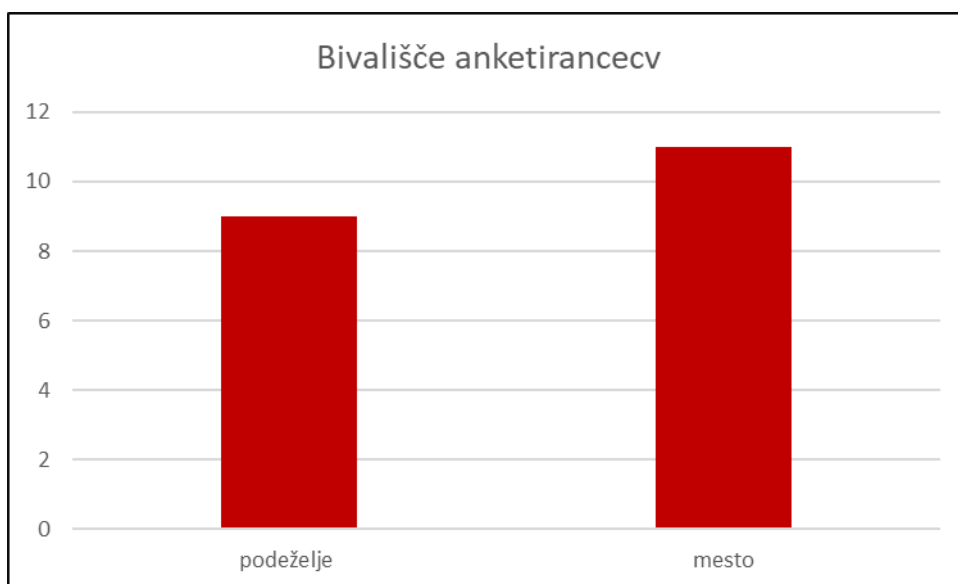
3.1.4 Obdelava podatkov

Pridobljene podatke iz ankete sem preštela, uredila, grafično prikazala in jih komentirala. Za razpravo sem uporabila metodo razlage, interpretacije. Glede na to, da odgovori pri nekaterih vprašanjih niso bili vsebinsko »polni« za mojo nalogo, jih predstavim le posredno.

3.2 REZULTATI

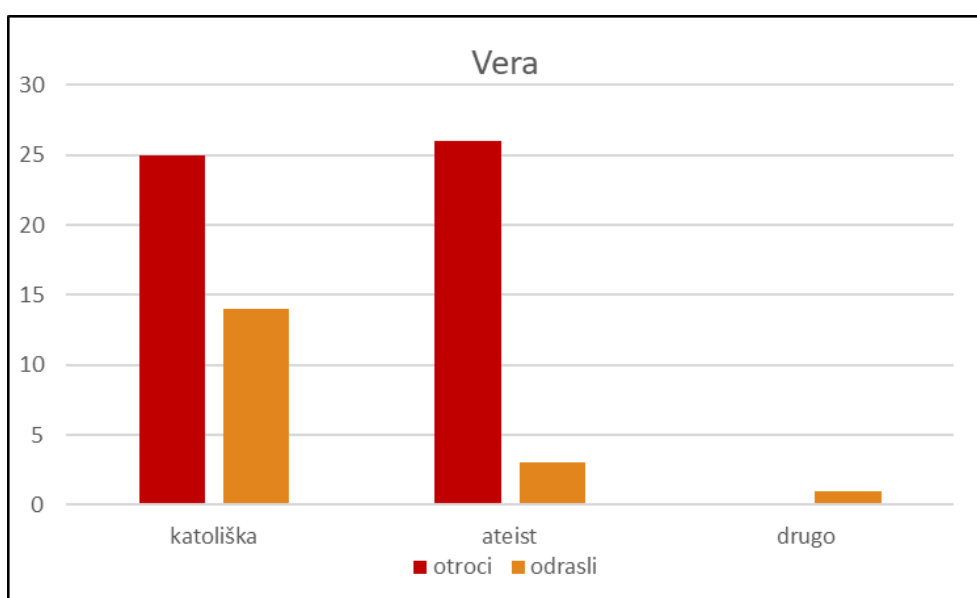
3.2.1 Rezultati ankete

S pomočjo grafov bom v nadaljevanju predstavila rezultate mojega raziskovanja.

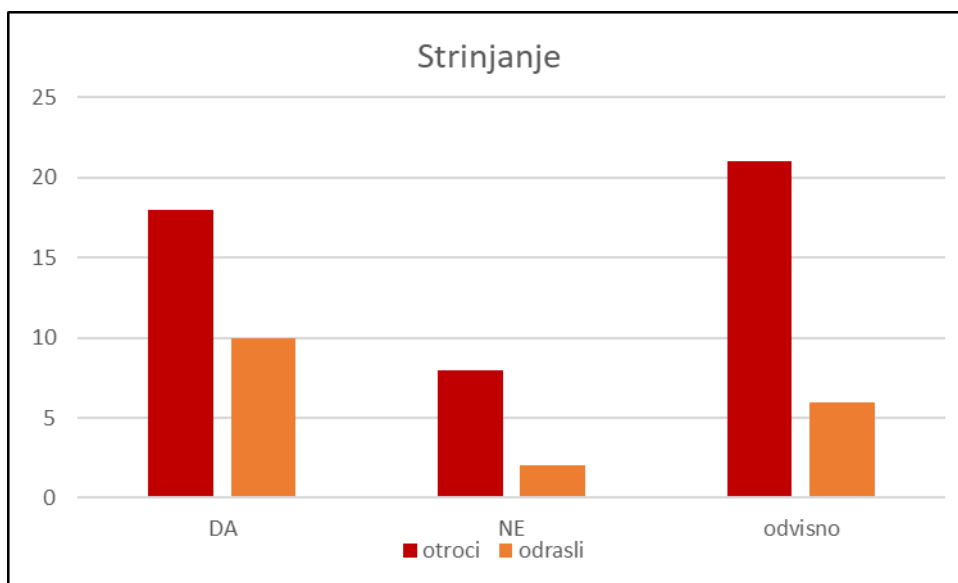
Graf 1: Od kod prihajate?

9 (43 %) anketirancev prihaja s podeželja, 12 (57 %) iz mesta. Anketno vprašanje je bilo zastavljeno le odraslim, saj osnovnošolci živijo v Žireh ali mestni okolici.

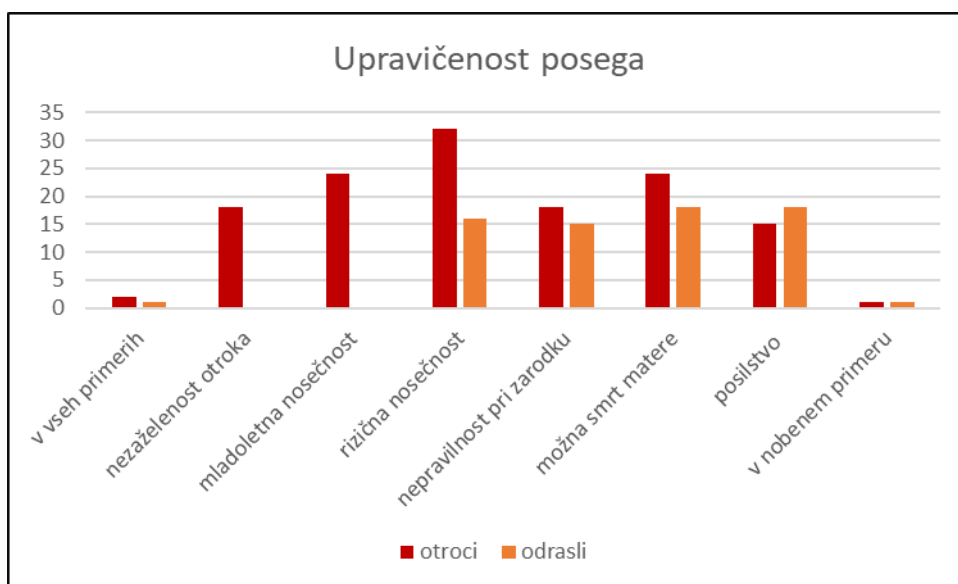
Graf 2: Katere vere ste?

Graf prikazuje, da je pri otrocih 25 (49 %), pri odraslih pa 14 (66 %) ljudi katoliške vere. Anketo je rešilo 26 (51 %) ateistov pri otrocih, pri odraslih pa trije (33 %). Pri odraslih en anketiranec na vprašanje ni želel odgovoriti.

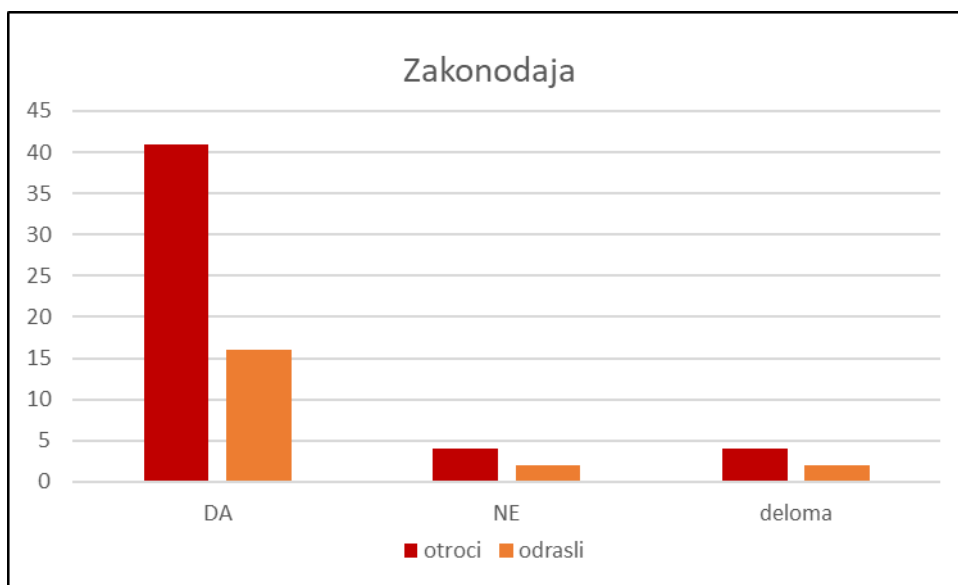
Graf 3: Se strinjate z umetno prekinitvijo nosečnosti?

Večina osnovnošolcev se strinja z umetno prekinitvijo nosečnosti. 21 (41 %) jih je označilo odgovor »odvisno« in obrazložilo, da se s splavom strinjajo le v nekaterih primerih (npr. posilstvo, mladoletna nosečnost, rizična nosečnost, finančne težave, težave s sprejemanjem otroka itd.). Pri odraslih se s prekinitvijo strinja 10 (47 %) anketirancev, ne strinjata se dva, odgovor »odvisno« pa je označilo 6 (28 %) anketirancev in navedlo podobne odgovore kot osnovnošolci.

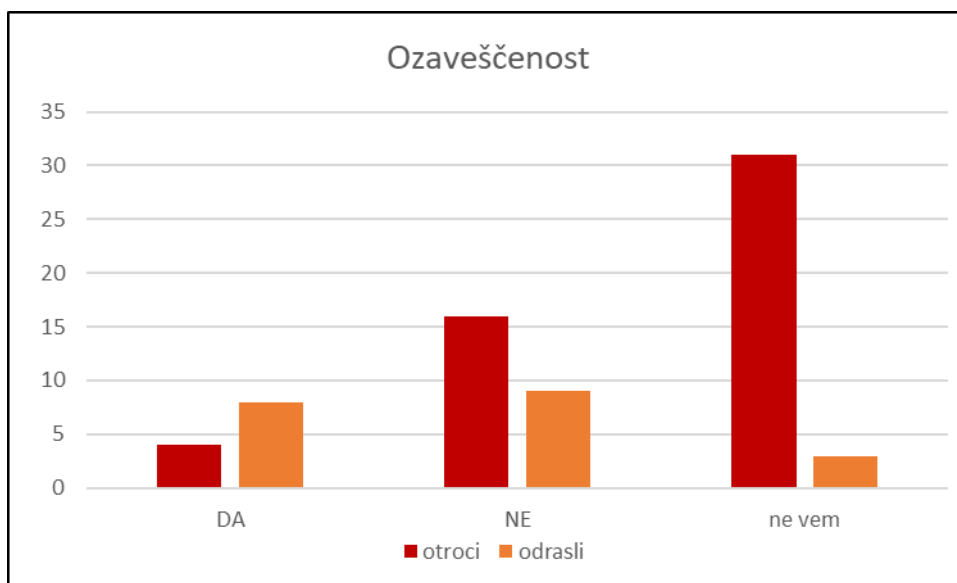
Graf 4: V katerih primerih mislite, da je upravičeno opraviti umetno prekinitev nosečnosti?

Največ osnovnošolcev splav podpira v primeru rizične ali mladoletne nosečnosti, sledijo smrt matere, nepravilnosti pri zarodku, nezaželenost otroka, posilstvo, zelo malo pa je takih, ki splav podpirajo v vseh ali nobenem primeru. Odrasli splav v večini podpirajo v primeru možne smrti matere, posilstva, rizične nosečnosti ali nepravilnosti pri zarodku.

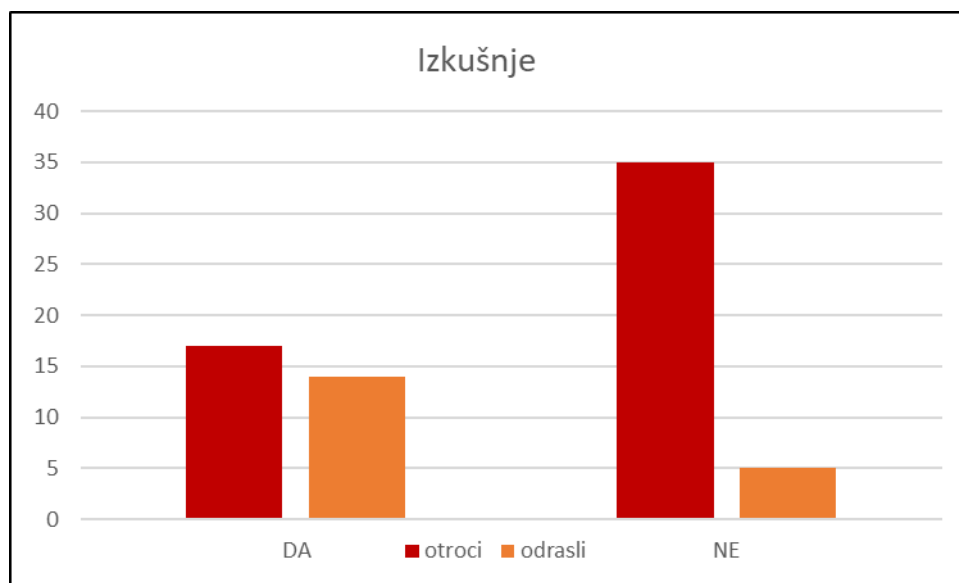
Graf 5: Se strinjate z zakonodajo in konceptom splava v Sloveniji, ki omogoča svobodno odločanje o rojstvu otrok?

Osnovnošolci in odrasli se v večini strinjajo z zakonodajo o splavu v Sloveniji. Manjši delež se z zakonodajo strinja deloma ali sploh ne.

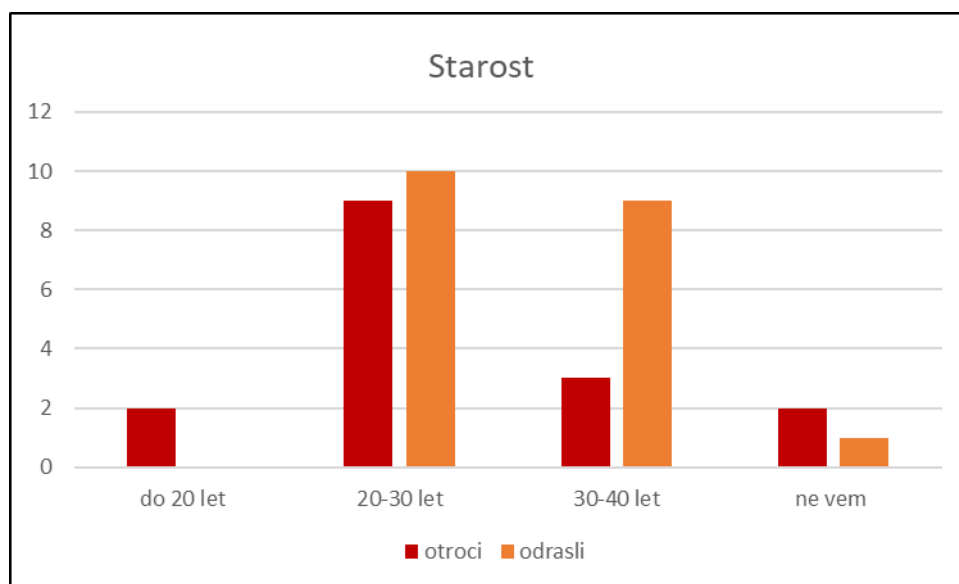
Graf 6: Menite, da je ozaveščenost o splavu v Sloveniji dovolj razširjena?

4 (manj kot 1 %) osnovnošolci in 8 (38 %) odraslih se z vprašanjem strinja, 16 (31 %) osnovnošolcev in 9 (42 %) odraslih pa se z vprašanjem ne strinja. 31 (60 %) osnovnošolcev in 3 odrasli so označili odgovor ne vem.

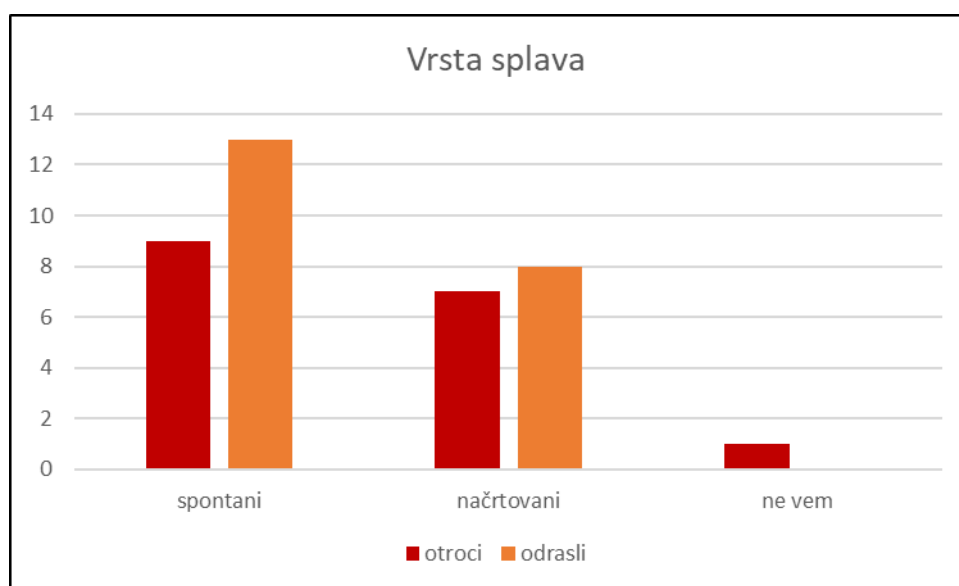
Graf 7: Ali poznate koga, ki ima za sabo izkušnjo prekinitve nosečnosti?

17 (33 %) osnovnošolcev in 14 (66 %) odraslih pozna nekoga, ki ima za sabo izkušnje s prekinitvijo nosečnosti. 35 (67 %) osnovnošolcev in 5 (34 %) odraslih ne pozna nobenega.

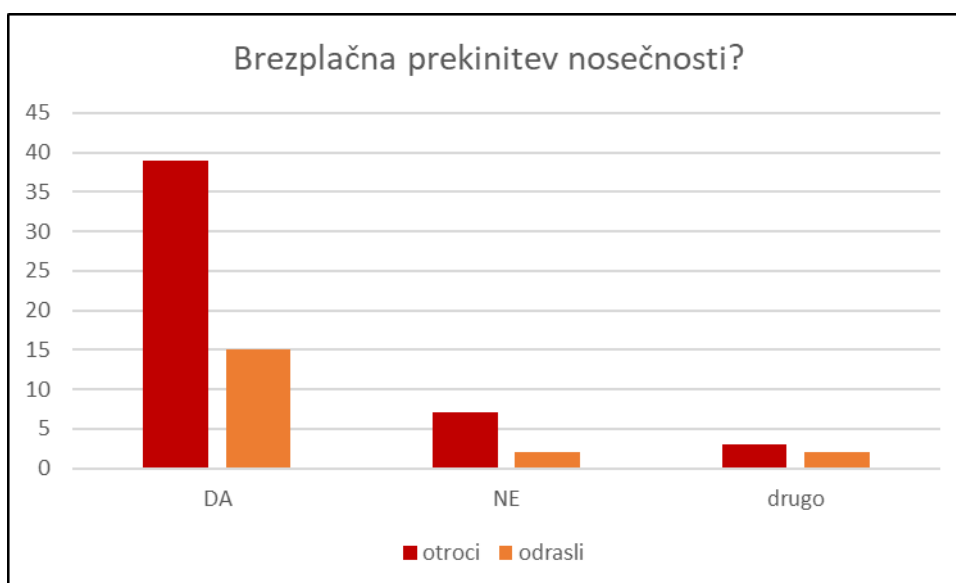
Graf 8: Pri kateri starosti je prišlo do umetne prekinitve nosečnosti?

Iz grafa 8 je razvidno, da je večina žensk, ki so splavile, starih med 20 in 40 let. Le dva anketiranca sta napisala, da poznata žensko, ki je splavila pred 20 letom. 3 anketiranci so napisali, da ne vejo starosti ženske.

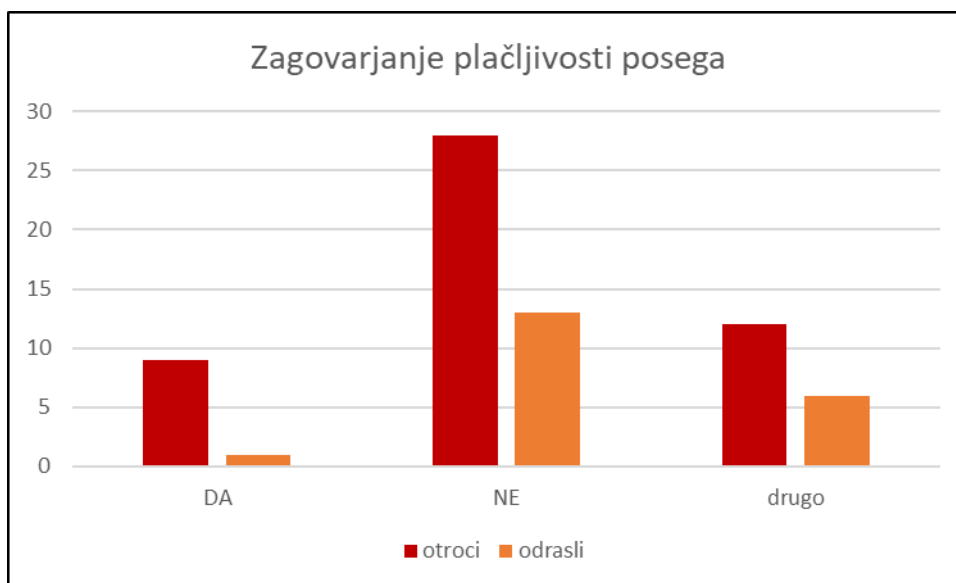
Graf 9: Za katero vrsto prekinitve nosečnosti je šlo?

V obeh anketah je bilo večino splavov spontanih, načrtovanih je v obeh primerih približno polovico manj. En osnovnošolec je napisal, da ne ve, za katero vrsto splava gre.

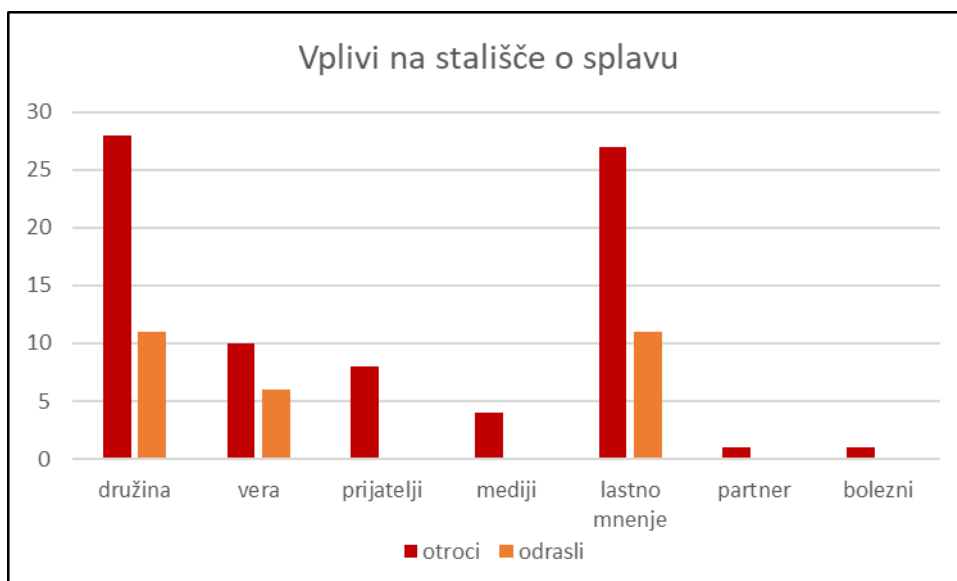
Graf 10: Ali podpirate brezplačno umetno prekinitvev nosečnosti?

Večina anketirancev podpira brezplačno umetno prekinitvev nosečnosti, malo je takih, ki je ne. Pod drugo so anketiranci navedli, da splav podpirajo v primeru navedenega tehtnega razloga.

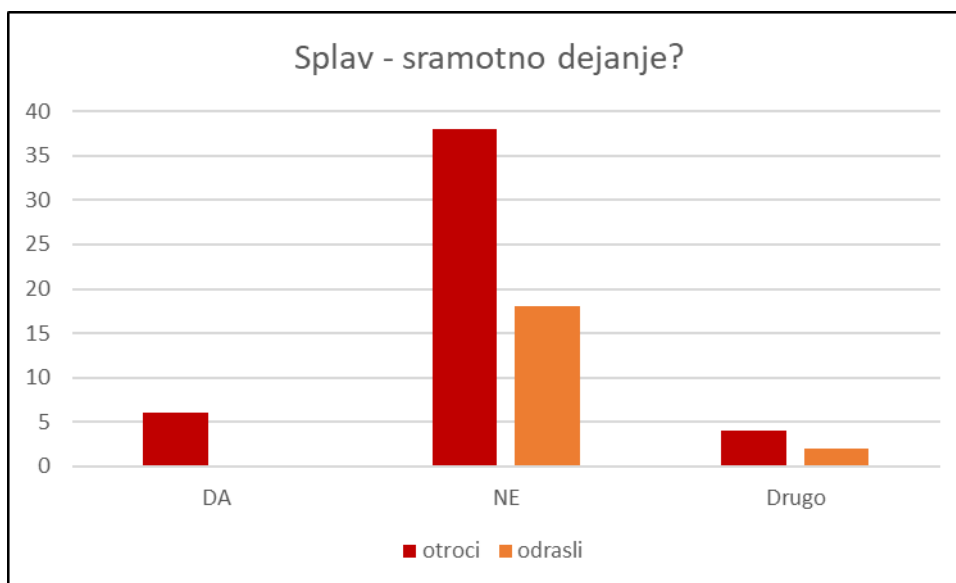
Graf 11: Kdaj bi umetno prekinitev nosečnosti zagovarjali kot plačljivo?

Iz grafa je vidno, da anketiranci v večini ne zagovarjajo plačljivosti posega, v manjšini so tisti, ki ga. Pod drugo so navedli, da jo zagovarjajo takrat, ko je do nosečnosti prišlo zaradi neprevidnosti.

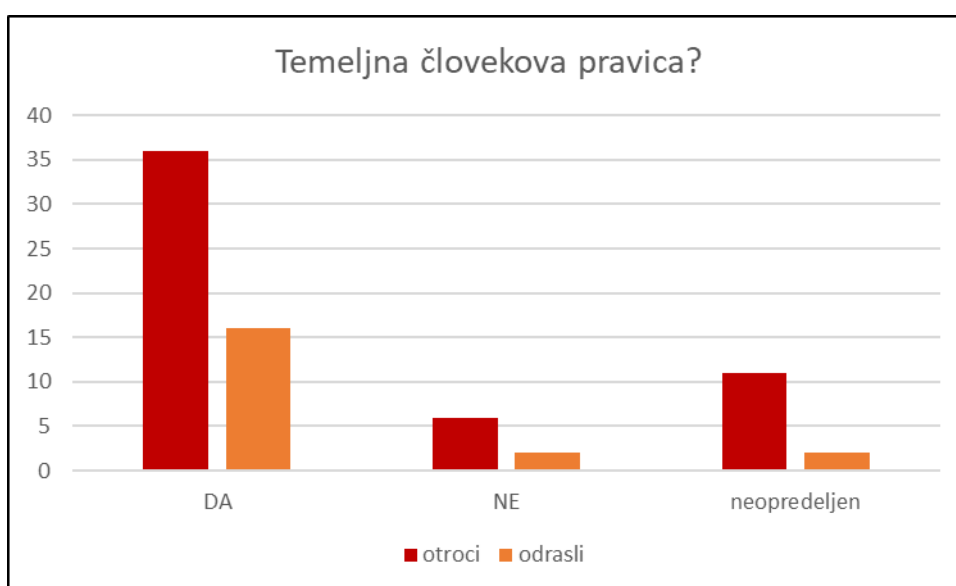
Graf 12: Kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na posameznikovo stališče o splavu?

Anketiranci menijo, da na posameznikovo stališče najbolj vplivata družina in lastno mnenje, sledijo jim vera, prijatelji, mediji, partner in bolezni.

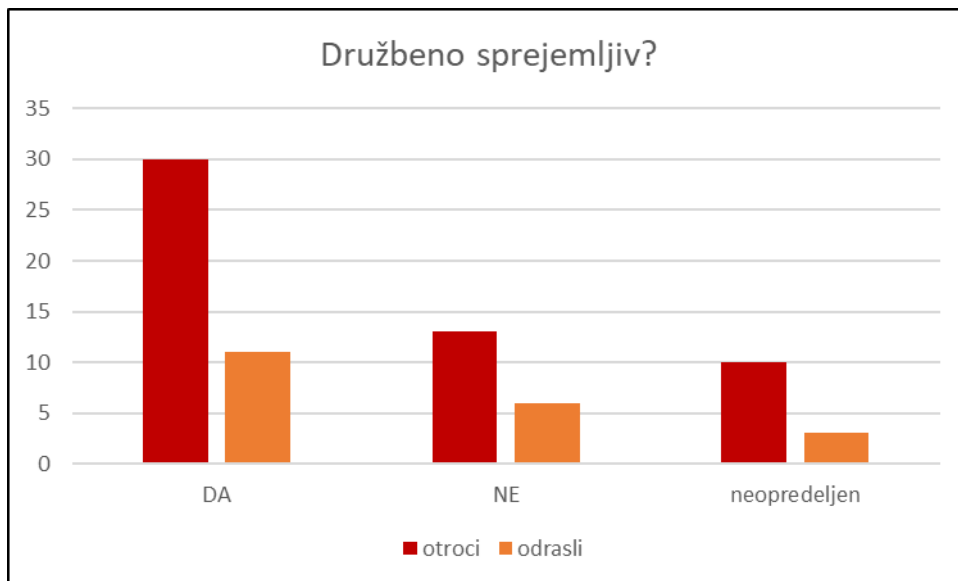
Graf 13: Menite, da je umetna prekinitev nosečnosti nekaj sramotnega?

6 (12 %) osnovnošolcev je označilo odgovor da, 38 (75 %) osnovnošolcev in 18 (85 %) odraslih pa odgovor ne. 4 (13 %) osnovnošolci in 6 (15 %) odraslih je označilo odgovor drugo in navedlo, da ne, če ima nosečnica dober razlog za splav.

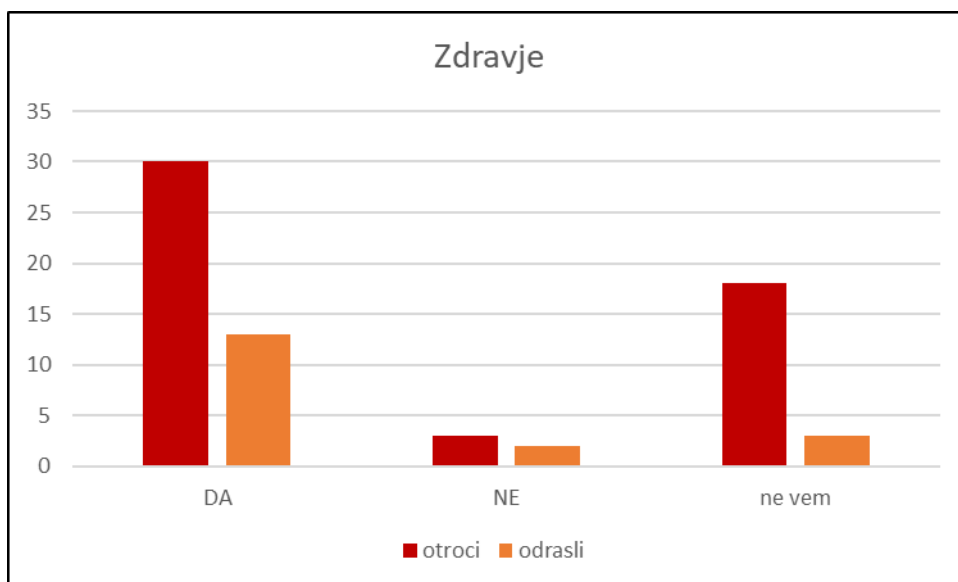
Graf 14: Ali je po vašem mnenju pravica do splava temeljna človekova pravica, ki bi morala biti dostopna vsem?

30 (59 %) osnovnošolcev in 16 (76 %) odraslih je označilo odgovor da, 6 (15 %) osnovnošolcev in 2 (manj kot 1 %) odrasla sta označila odgovor ne. 10 (19 %) osnovnošolcev in 2 (manj kot 1 %) odrasla ni opredeljenih.

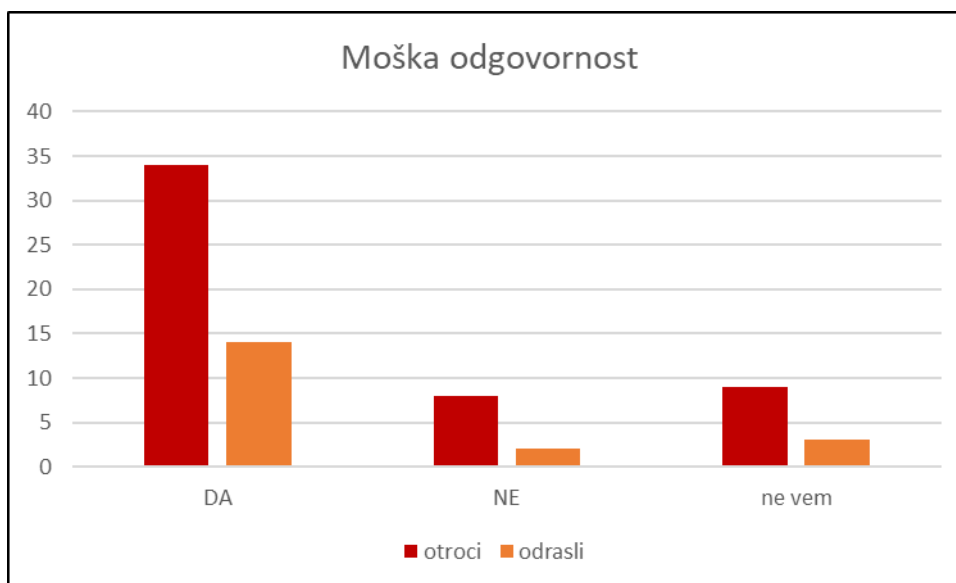
Graf 15: Menite, da je splav družbeno sprejemljiv?

30 (58 %) osnovnošolcev in 11 (52 %) odraslih meni, da je splav družbeno sprejemljiv, 13 (25 %) osnovnošolcev in 6 (15 %) odraslih se s tem stališčem ne strinja. 10 (19 %) osnovnošolcev in 3 (14 %) odrasli so neopredeljeni.

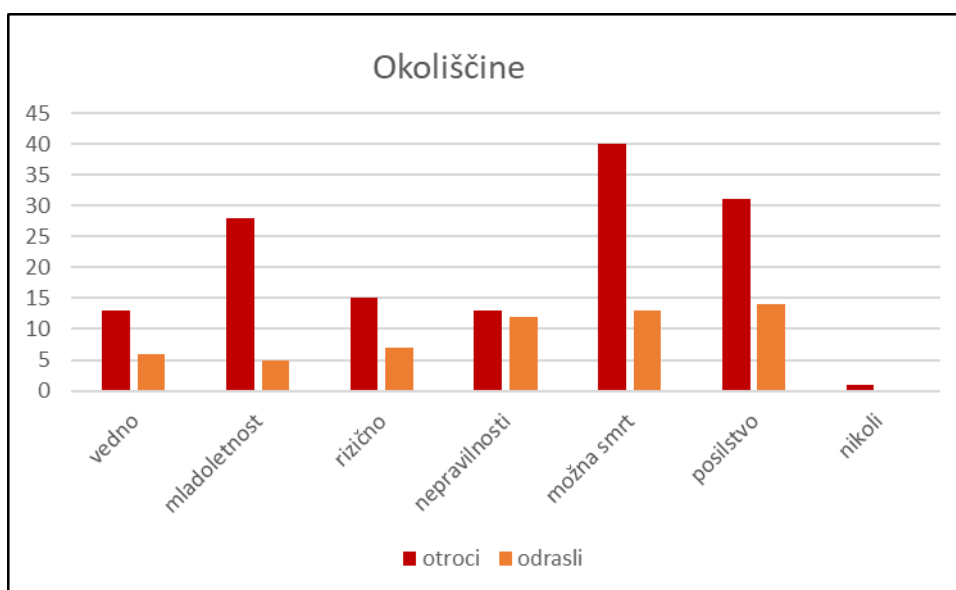
Graf 16: Mislite, da splav vpliva oz. je škodljiv za telesno in duševno zdravje ženske?

30 (58 %) osnovnošolcev in 13 (25 %) odraslih se z vprašanjem strinja, 3 (manj kot 1 %) osnovnošolci in 2 (manj kot 1 %) odrasla pa ne. 18 (35 %) osnovnošolcev in 3 (14 %) odrasli so označili odgovor ne vem.

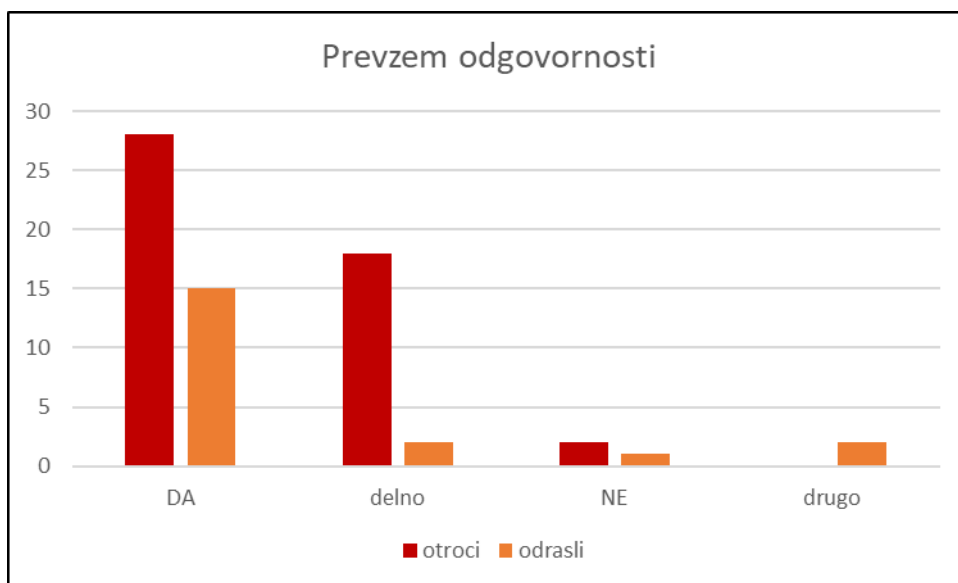
Graf 17: Mislite, da mora tudi moški prevzeti odgovornost za splav?

Pri grafu 16 se z vprašanjem strinja 34 (66 %) osnovnošolcev in 14 (66 %) odraslih, ne strinja pa se 8 (15 %) osnovnošolcev in 2 (manj kot 1 %) odrasla. Odgovor ne vem je označilo 9 (17 %) osnovnošolcev in 3 (14 %) odrasli.

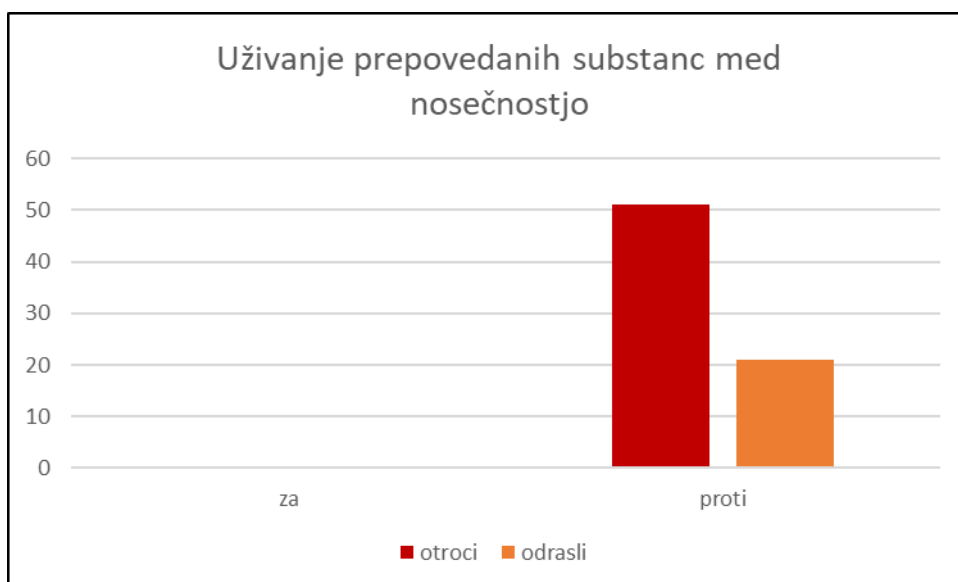
Graf 18: V katerih okoliščinah bi podprli splav?

Večina anketirancev bi splav podprlo v primerih možne smrti matere ali posilstva, sledijo nepravilnosti pri zarodku, mladoletna ali rizična nosečnost, da splav podpirajo vedno ali nikoli.

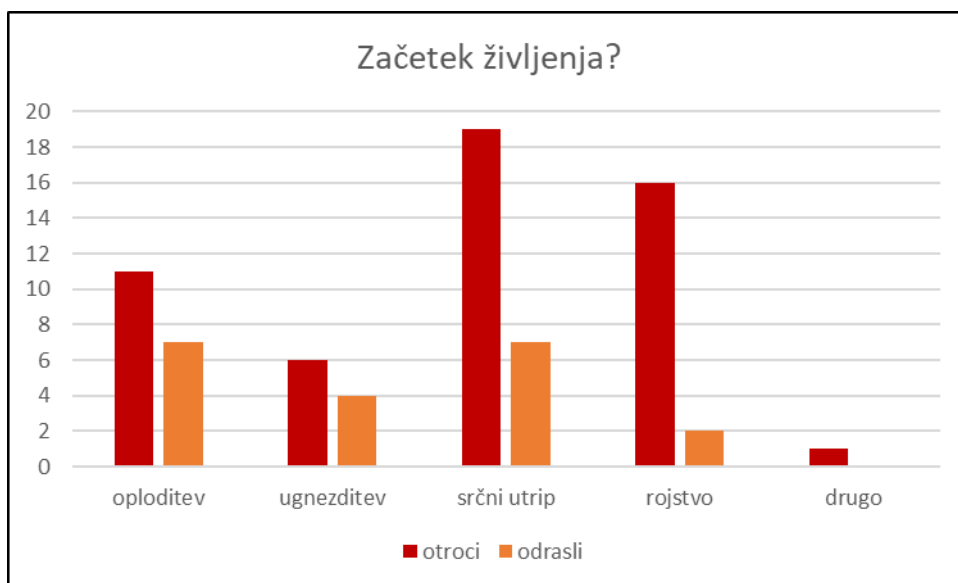
Graf 19: Da pride do nezaželene nosečnosti, sta zanjo odgovorna oba vključena posameznika.

28 (51 %) osnovnošolcev in 15 (71 %) odraslih se s trditvijo strinja. 18 (35 %) osnovnošolcev in 2 (manj kot 1 %) odrasla se s trditvijo delno strinjata. 2 (manj kot 1 %) osnovnošolca in 1 (manj kot 1 %) odrasel se s trditvijo ne strinja. Pod drugo so odrasli napisali, da se s trditvijo strinjajo, razen če pride do posilstva, ali če zatajijo kontracepcijske metode.

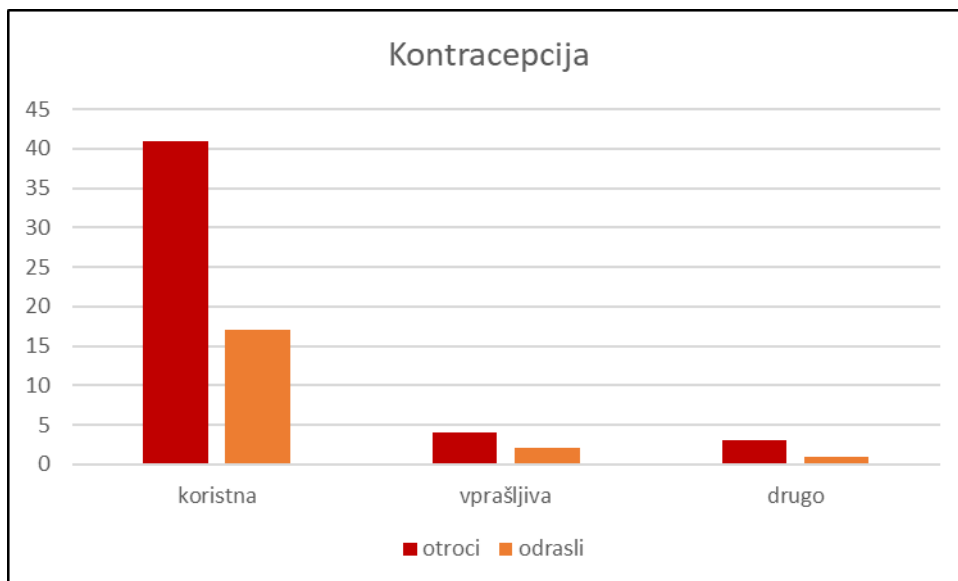
Graf 20: Kaj menite o kajenju, uživanju alkohola in prepovedanih substanc med nosečnostjo?

Vsi osnovnošolci in odrasli se strinjajo, da so proti kajenju, uživanju alkohola in prepovedanih substanc med nosečnostjo, nekateri popolnoma, nekateri niso proti, če je le to v zmernih količinah.

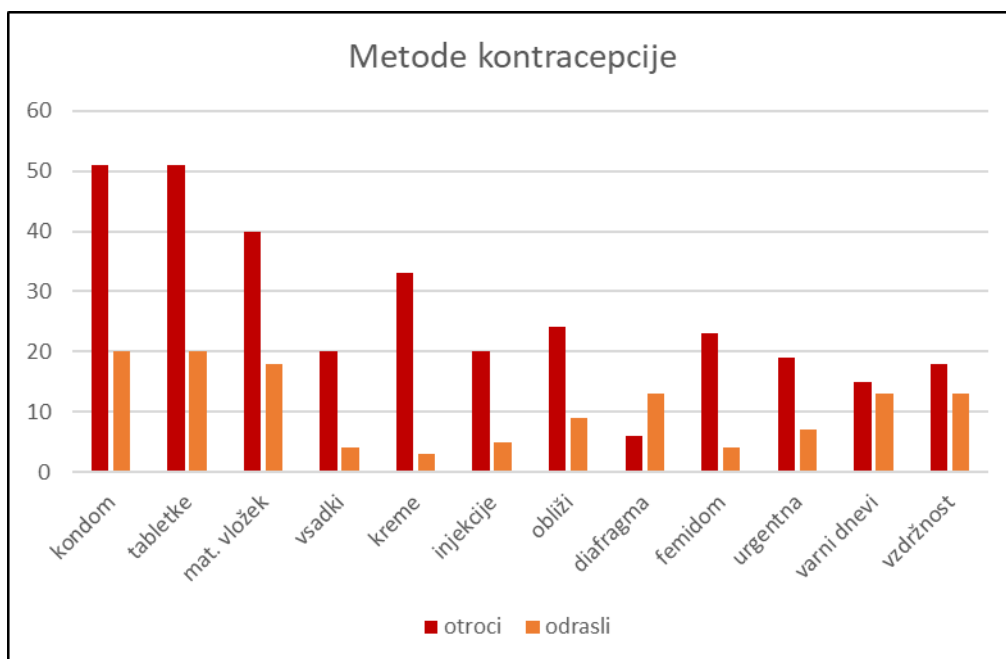
Graf 21: Kdaj menite, da se začne človekovo življenje?

Iz grafa je razvidno, da največ anketirancev meni, da se človekovo življenje začne z zaznavanjem srčnega utripa, sledi rojstvo, oploditev, ugnezditev zarodka v maternico, pod drugo pa je en anketiranec napisal, da se življenje začne v penziji.

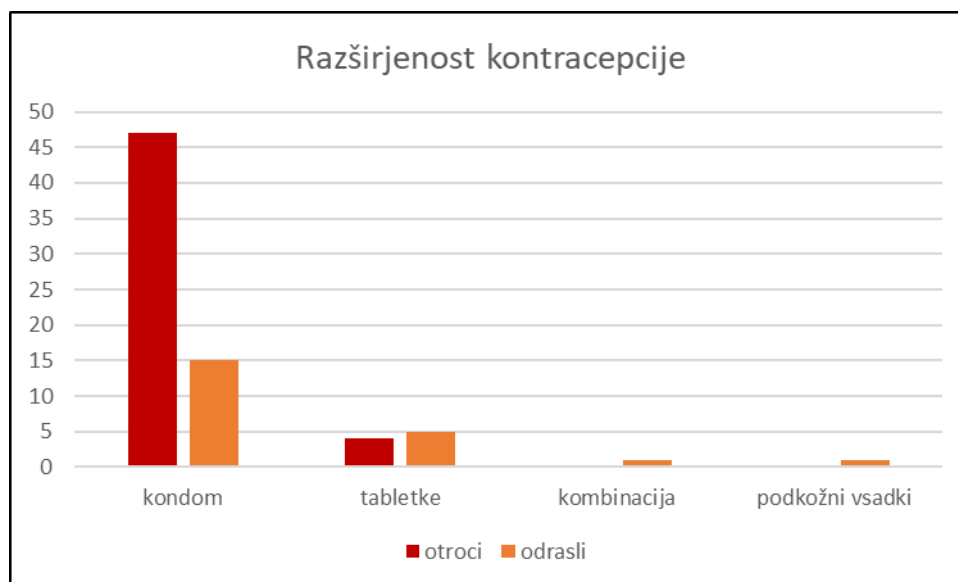
Graf 22: Kaj menite o kontracepciji?

41 (80 %) osnovnošolcev in 17 (80 %) odraslih meni, da je kontracepcija koristna, 4 (manj kot 1 %) osnovnošolci in 2 (manj kot 1 %) odrasla menita, da je vprašljiva, pod drugo pa so napisali, da je koristna v primeru, da je učinkovita in neškodljiva za žensko telo.

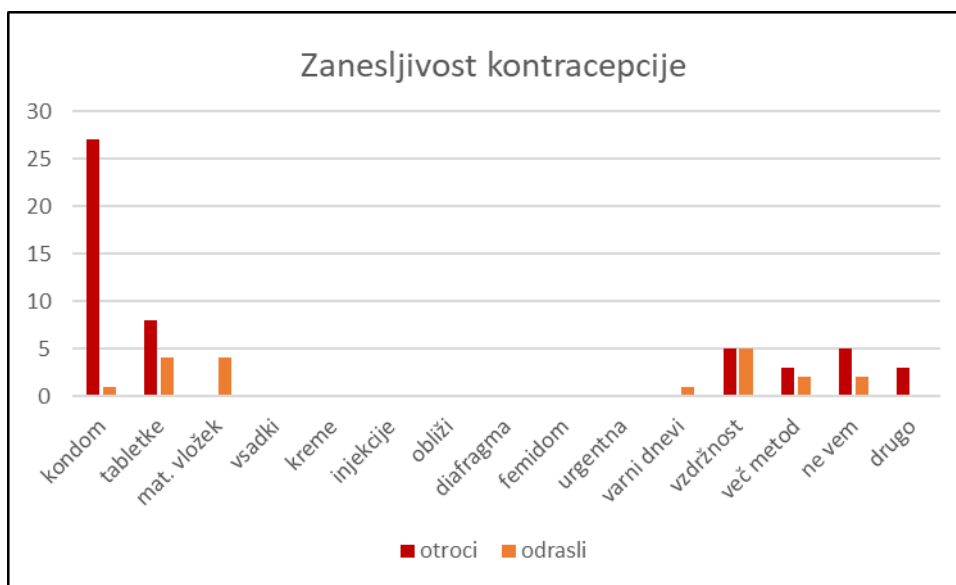
Graf 23: Katere metode kontracepcije poznate?

Vsi anketiranci razen enega so seznanjeni s kondomom in kontracepcijskimi tabletkami. Sledijo maternični vložek, obliži, kreme, spremljanje ovulacije, urgentna kontracepcija, hormonski podkožni vsadki, vzdržnost, injekcije femidom ter diafragma.

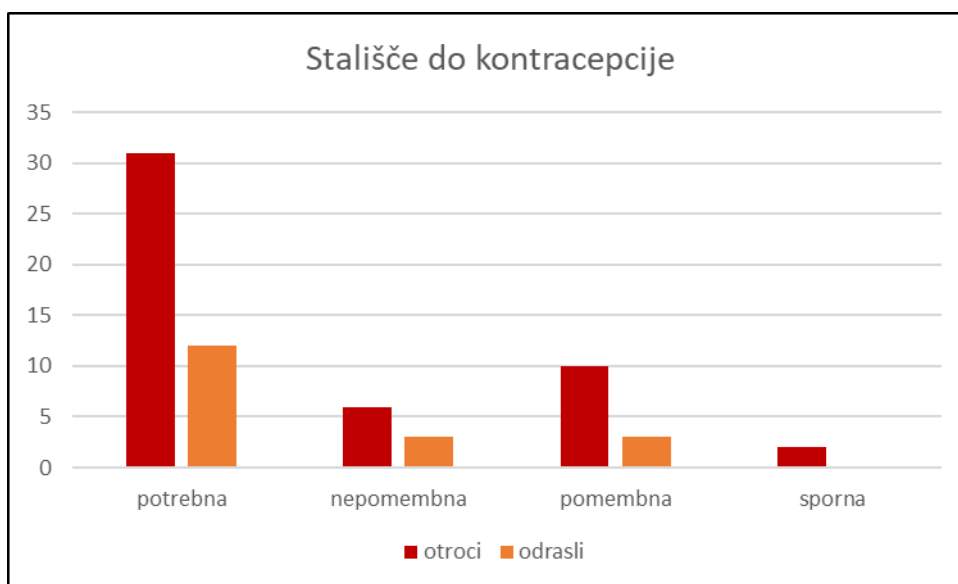
Graf 24: Katera vrsta kontracepcije je po vašem mnenju najbolj razširjena?

Najbolj razširjena vrsta kontracepcije je kondom, sledijo mu kontracepcijske tabletki, kombinacija kondoma in kontracepcijskih tabletki ter podkožni vsadki.

Graf 25: Katera vrsta kontracepcije je po vašem mnenju najbolj zanesljiva?

Osnovnošolci menijo, da je najbolj zanesljiva vrsta kontracepcije kondom, sledijo kontracepcijske tabletki, vzdržnost, kombinacija več vrst kontracepcije in ostalo. Odrasli menijo, da je najbolj zanesljiva metoda kontracepcije vzdržnost, sledijo tabletki ter maternični vložek, kombinacija več vrst kontracepcije, kondom in ostalo.

Graf 26: S katerim stališčem se najbolj strinjate?

31 (60 %) osnovnošolcev in 12 (57 %) odraslih meni, da je kontracepcija potrebna, 6 (11 %) osnovnošolcev in 3 (14 %) odrasli menijo, da je kontracepcija nepotrebna, 10 (19 %) osnovnošolcev in 3 (14 %) odrasli menijo, da je kontracepcija pomembna in ne sme vplivati na spolni odnos in 2 (manj kot 1 %) osnovnošolca menita, da je kontracepcija moralno sporna.

3.2.2 Intervju 1

1. Ste odločitev za umetno prekinitev nosečnosti doživeli kot osebno odločitev?

Da.

2. Ste se ob sprejemanju odločitve za umetno prekinitev nosečnosti s kom pogovorili, posvetovali?

Da. Splav sem morala opraviti zaradi operacije razlitega slepiča, ker v času operacije nihče, vključno z mano, ni vedel, da sem noseča. To je bilo veliko presenečenje, saj načeloma naj ne bi mogla imeti otrok. Po operaciji smo se posvetovali in zaradi tveganja, da bi z otrokom bilo kaj narobe (velika verjetnost), smo se oz. sem se odločila za splav.

3. Kako so se na nosečnost in vašo odločitev za prekinitev odzvali vaši bližnji?

So sprejeli odločitev, ker je v tistem trenutku to bila najboljša odločitev.

4. Presojate, da je bila odločitev za splav vaša? Je šlo pri vaši odločitvi za prekinitev nosečnosti za zasilno izbiro, denimo zaradi ekonomskih ali socialnih pogojev, stanovanjskih razmer, otroškega varstva ipd.?

Da. Ni bilo zaradi zasilne izbire.

5. Kakšna so bila vaša občutja ob posegu oz. umetni prekinitvi nosečnosti?

Mešana, predvsem žalost.

6. Kakšen odnos ste imeli z zdravniki in drugim zdravstvenim osebjem, s katerim ste se srečevali med odločitvijo za umetno prekinitev nosečnosti in ob postopkih umetne prekinitve nosečnosti?

Odnos je bil korekten, dobila sem vse informacije o posegu in potrditev, da je to pravilna odločitev.

7. Kakšno je vaše mnenje o obravnavi v bolnišnici? Je osebje mogoče pritiskalo na vas in posegalo v vašo osebno integriteto?

Ne.

8. Kako je bilo s spoštovanjem zasebnosti – so vas v bolnišnici želeli odvrniti od prekinitve nosečnosti?

Ne.

9. Kako je zdravstveno osebje z vami ravnalo med posegom?

Brez posebnosti.

10. Kako je zdravstveno osebje z vami ravnalo po posegu?

Bili so pozorni in sočutni.

- 11. So ravnanja, ki ste jih bili deležni v zdravstvenih ustanovah, po odločitvi za umetno prekinitev nosečnosti vplivala na vaše doživljanje situacije in na vašo izkušnjo? So bila pozitivna ali negativna?**

Pozitivna izkušnja.

- 12. Ste na poseg šli sami ali s spremstvom?**

V spremstvu partnerja.

- 13. Kako ste se počutili neposredno po posegu?**

Malce otopela, a hkrati sem čutila olajšanje, ker je bil poseg opravljen brez posebnosti.

- 14. Kako doživljate to izkušnjo danes?**

Ne bi nič spremenila, odločitve ne obžalujem.

- 15. Na kateri inštituciji ste opravili splav?**

Na ginekološki kliniki v Kranju.

- 16. Kakšna je vaša percepcija pogojev, ki jih zagotavlja ustava RS in ki zadevajo uresničevanje pravice do izbire?**

To mora biti odločitev vsakega posameznika, brez zunanjih vplivov in sugestij.

3.2.3 Intervju 2

- 1. Ste odločitev za umetno prekinitev nosečnosti doživeli kot osebno odločitev?**

Umetna prekinitev nosečnosti je bila moja in ne moja odločitev.

- 2. Ste se ob sprejemanju odločitve za umetno prekinitev nosečnosti s kom pogovorili, posvetovali?**

Po posvetu z zdravnico so opravili splav (operacijo).

- 3. Kako so se na nosečnost in vašo odločitev za prekinitev odzvali vaši bližnji?**

Nisem se sama odločila zanj. Bližnji so le upali, da bo z mano vse v redu.

- 4. Presojate, da je bila odločitev za splav vaša? Je šlo pri vaši odločitvi za prekinitev nosečnosti za prekinitev nosečnosti za zasilno izbiro – denimo zaradi ekonomskih ali socialnih pogojev, stanovanjskih razmer, otroškega varstva?**

Naj opišem svojo zgodbo. Nisem vedela, da sem noseča, samo v trebuhu me je začelo močno boleti. Po petih dneh bolečine me je mož peljal v Kranj. Tam se je vse skupaj začelo. Po pregledu so ugotovili, da imam zunajmaternično nosečnost. Takoj je stekla priprava na operacijo. V jajcevodu je obstalo seme, ki se je začelo razvijati. Jajcevod je počil in vse se je zagnojilo. Po hitrem posegu so me rešili, otroka pač ne. Imela sem tudi obsevanja, da ne bi prišlo do zastrupitve krvi. Zelo so skrbeli zame.

5. Kakšna so bila vaša občutja ob posegu oz. umetni prekinitvi nosečnosti?

Vsaka mama, ki izgubi otroka, občuti psihične posledice. Pri meni pa so bile posledice tudi fizične, saj so mi prerezali kar precej trebuha.

6. Kakšen odnos ste imeli z zdravniki in drugim zdravstvenim osebjem, s katerim ste se srečevali med odločitvijo za umetno prekinitev nosečnosti in ob postopkih umetne prekinitve nosečnosti?

“Osebjem si zasluži vse pohvale.”

7. Kakšno je vaše mnenje o obravnavi v bolnišnici? Je osebje mogoče pritiskalo na vas in posegalo v vašo osebno integriteto?

Ker je šlo za moje življenje, so me obravnavali na najboljši način.

8. Kako je bilo s spoštovanjem zasebnosti – so vas v bolnišnici želeli odvrniti od prekinitve nosečnosti?

Ker je bil primer nujen, nisem imela nobenih težav.

9. Kako je zdravstveno osebje ravnalo z vami med posegom?

Operacija je bila izvedena pod narkozo, zato ne vem.

9. Kako je zdravstveno osebje z vami ravnalo po posegu?

Sestre in zdravniki si zaslužijo veliko pohvalo! Vsakih petnajst minut mi je sestra prišla zmočit ustnice in preveriti, koliko krvavim. V sobi za intenzivno nego sem bila šest dni. Tudi na oddelku so bili prijazni, tam sem bila namreč osemnajst dni.

10. So ravnanja, ki ste jih bili deležni v zdravstvenih ustanovah, po odločitvi za umetno prekinitev nosečnosti vplivala na vaše doživljanje situacije in na vašo izkušnjo? So bila pozitivna ali negativna?

Ker se nisem sama odločila za prekinitev nosečnosti, sem bila deležna vse nege in prijaznosti zdravnikov in sester. Kako pa bi bilo v drugačnem primeru, pa ne vem. Mislim, da če se mati ali dekle odloča za splav, mora imeti kar tehten razlog. Upam, da bo splavov čim manj.

11. Ste na poseg šli sami ali s spremstvom?

Na poseg sem šla v spremstvu moža.

12. Kako ste se počutili neposredno po posegu?

Počutila sem se precej žalostno prisotne so bile tudi kar hude bolečine.

13. Kako doživljate to izkušnjo danes?

Zdravniki so mi rekli, da ne bom mogla več imeti otrok. Kljub temu sem čez dvajset let rodila fanta, sicer s carskim rezom. Zdaj imam tri otroke in rada jih imam.

14. Na kateri inštituciji ste opravili splav?

V Kranju.

15. Kakšna je vaša percepcija pogojev, ki jih zagotavlja ustava RS in ki zadevajo uresničevanje pravice do izbire?

Pogoji mi niso najbolj znani, mislim pa, da se mora vsaka mama ali dekle o posegu odločiti sama.

3.2.4 Intervju 3

Intervju z gospo ginekologinjo Mileno Igličar sem po elektronski pošti prejela 27. 2. 2023.

1. Kaj ste po izobrazbi in kje ste zaposleni?

Po poklicu sem zdravnica, ginekologinja. Delam v Zdravstvenem domu Škofja Loka kot ginekologinja.

2. Koliko časa oz. let se že opravljate svoj poklic in kako ste zadovoljni s svojo službo?

Če vključim še 4 letno specializacijo, delam v ginekologiji že 29 let. S svojim delom sem zadovoljna. Delo je zahtevno, zelo zanimivo, pogosto tudi težko.

3. Kateri so najpogostejši vzroki za prekinitev nosečnosti?

Prekinitev nosečnosti je lahko spontana, ko je nosečnost zaželeno, pa se otroček ne razvija dobro in pride do spontanega splava. Umetno se nosečnost lahko prekine, kadar se pri otročku odkrije kromosomsko ali kakšno drugo hujšo napako in starša tako želita. Seveda se lahko odločita, da tudi takega otročka sprejmeta.

Na željo staršev se pa lahko nosečnost prekine v prvih mesecih tudi v primeru, da je vse v redu.

4. Kateri so najpogostejši vzroki za umetno prekinitev nosečnosti?

Vzrok za umetno prekinitev neželene nosečnosti je najpogostejše nenačrtovana nosečnost, ko sta starša premlada, da bi otroka sprejela, ko starša zaradi socialnih okoliščin ne bi mogla preživljati še enega otroka, včasih se partnerja v času zanositve razideta, včasih bi ženska izgubila službo...

5. Ali vi osebno opravite poseg oz. prekinitev nosečnosti na pacientkah? Če ne, kdo to delo opravlja?

Za opravljanje splavov imam uveljavljen ugovor vesti, ker spoštujem človeško življenje od združitve jajčeca in semenčice naprej. Splave opravljajo v bolnici za ginekologijo in porodništvo tam zaposleni ginekologi.

V Sloveniji se letno opravi približno 3000 umetnih prekinitev nosečnosti. Število prekinitev je k sreči vsako leto nekaj manj. V naši ambulanti se je v zadnjih letih za umetno prekinitev nosečnosti odločilo 8-12 žensk. To je malo, zelo sem vesela, da je v širšem Škofjeloškem območju rodnost visoka in se večinoma starši z veseljem odločajo za otroke.

6. Je umetna prekinitev nosečnosti boleča?

Ni zelo boleča, je pa odvisno od načina prekinitve.

7. Mi lahko opišete potek umetne prekinitve nosečnosti?

Zadnja leta se večina umetnih prekinitev nosečnosti izvrši z zdravili, ki povzročijo krčenje maternice. Na ta način se plod izloči iz maternice. To se izvrši v bolnici, večinoma je tam ženska en dan. Ta postopek je malo boleč, ni pa potrebna anestezija in čiščenje maternice. Lahko se pa poseg izvrši v splošni anesteziji, ko se z inštrumenti odstrani plod iz maternice. Posega ženska ne čuti, je pa več možnosti za kakšen zaplet.

8. Katere pripomočke uporabljate pri umetni prekinitvi nosečnosti?

Odvisno od načina. Pri kirurškem posegu se uporablja inštrument za širitev materničnega vratu, vakuumski aspirator in kireta za postrganje maternične votline. Pri prekinitvi z zdravili se ne rabi inštrumentov.

9. Ali pride na poseg prekinitve nosečnosti po navadi nosečnica sama ali s spremstvom? Če da, s kom?

Na poseg pride v spremstvu partnerja, pogosto tudi sama. Mlado dekle včasih pride v spremstvu staršev ali pa svojega fanta. Zelo dobro je, če ima neko oporo, ker je večini zelo težko.

10. Koliko je bila stara najmlajša in koliko najstarejša nosečnica, pri kateri je bil opravljen poseg prekinitve nosečnosti?

V Sloveniji je zabeležena najmlajša 13 let, najstarejša pa 52 let. To so seveda zelo redke. V naši ambulanti je bila najmlajša 15 let, najstarejša 49, če se prav spomnim.

11. Katere starosti je največ nosečnic, ki opravijo umetno prekinitev nosečnosti?

Največ jih je med 20 in 40 let, poprečna starost je 31 let.

12. Se velikokrat srečate z umetno prekinitvijo nosečnosti v najstništvu? Kolikokrat?

To je k sreči redko. Vesela sem, da večina deklet na našem področju ne začneja s spolnimi odnosi prezgodaj, tiste, ki začnejo, pa večina uporabljajo kontracepcijo.

13. Kaj se zgodi z zarodkom po posegu?

Nisem prepričana, vendar mislim, da gredo med medicinske biološke odpadke.

14. Kdaj po umetni prekinitvi nosečnosti ženska lahko ponovno zanosi?

Po umetni prekinitvi se večina ne odloči hitro za zanositev, po spontanem splavu lahko zanosi po treh mesecih.

15. Kolikšna je možnost, da ženska po tem posegu ne more več zanosit?

Možnost ni velika, je pa zelo težko, če kasneje ne more zanosit in si to očita.

16. Kakšne posledice (še lahko) terja ta poseg?

Fizične posledice za njeno zdravje so redke, ker se splavi pri nas opravljajo zelo strokovno. Pogostejše so psihične posledice, o katerih marsikatera nikomur ne govori. Več je nespečnosti, anksioznosti, depresij, motenj hranjenja...

17. Imate kakšno slabo (ali zelo dobro) izkušnjo v zvezi s prekinitvijo nosečnosti, ki se vam je še posebej vtisnila v spomin?

Spomnim se zelo dobre izkušnje. Prišla je mlada punca, noseča z željo, da gre na splav. Fant jo je zapustil, ko mu je povedala, da je noseča. Staršem ni imela namena povedat. Svetovala sem ji, da se vseeno pogovori s starši. Povedala je staršem, še jaz sem se pogovorila z njimi. Zelo so jo podprli v tem, da je otroka sprejela in ji zelo pomagali. Vsi so bili otroka zelo veseli, ko se je rodil. Kasneje se mi je iz srca zahvalila, dobila je dobrega fanta, ki je otroka lepo sprejel. Tudi šolo je dokončala.

4 RAZPRAVA

Namen moje raziskovalne naloge je predvsem, da raziščem mnenja ljudi različnih starosti, religij in spola o umetni prekinitvi nosečnosti. Ugotovila sem, da to ni odvisno od posameznikove religije ali starosti, saj si vsak človek ustvari svoje mnenje. Umetna prekinitve nosečnosti je dandanes precej »tabu« tema – tudi pri pouku biologije splavu ne posvečamo posebne pozornosti. Mislim, da bi morala biti tematika bolj razširjena v vsakdanjih pogovorih, vendar z zavedanjem, da je to nekaj, kar je treba spoštovati. Če bi tematiko o umetni prekinitvi nosečnosti bolj razširili, predvsem med mladimi, bi si lažje ustvarili svoje mnenje. Tematika splava ali katerakoli druga tema ne sme biti vsiljena, pač pa naj bodo dejstva o splavu vključena v vsakdanji pogovor ne glede na človekovo mnenje.

Med pregledovanjem anket sem opazila znatno razliko mnenj med spoloma, kar se je videlo tudi po načinu rešenih anket. Ankete, ki so jih rešile ženske, so bile veliko bolj izpopolnjene in dopisane, moški so anketo reševali bolj skromno in zadržano. Mislim, da bi slednji morali bolj odkrito izražati svoja mnenja o prekinitvi nosečnosti, vendar je odločitev še vedno v »ženskih rokah«.

Anketo je rešilo skoraj polovico več osnovnošolcev kot odraslih. Ankete so med odraslimi sicer bile razdeljene, vendar niso bile vrnjene. Nekaj moškim, katerim sem ponudila anketo, so jo z začudenim pogledom na obrazu zavrnil, tisti, ki pa je niso, so jo vzeli resno in jo rešili dobro. Ženske so anketo rešile brez oklevanja in z odgovori sem bila zelo zadovoljna.

Preden sem ankete razdelila med osnovnošolce, sem mislila, da jih bom razdelila učencem osmega in devetega razreda. Imam mlajšo sestrnico, ki obiskuje osmi razred, in ko sem jo povprašala o splavu, mi ni o tem vedela povedati veliko. Njeno reakcijo sem pričakovala, saj tudi sama pred letom dni o tem nisem razmišljala. Za razliko od mojih sošolk in sošolcev, ki so bili zaradi tematike sicer malo zadržani, a sem dobila občutek, da vedo, za kaj se gre. Glede na rezultate ankete ugotavljam, da sem se prav odločila, ko sem na koncu anketo razdelila samo devetošolcem.

Z rezultati anket med osnovnošolci in odraslimi sem precej zadovoljna. Malo mi je žal, da ni bilo več vprašanj odprtega tipa ali imelo vsaj možnosti dopisovanja, saj se tekom vprašalnika nekateri odgovori niso skladali. Kot primer lahko navedem situacijo, ko anketiranec napiše, da umetno prekinitve nosečnosti povsem podpira, se strinja, da to mora biti temeljna človekova pravica in tematika, ki naj ne bi bila sramotna itd. Pri vprašanju »Kdaj mislite, da se začne človekovo življenje?« pa obkroži, da se začne pred rojstvom. Možni odgovori v vprašalniku in v družbi najpogostejši mejniki, označeni kot začetek človekovega življenja so; združenje moške in ženske spolne celice, ugnezditev zarodka v maternici, zaznan srčni utrip pri zarodku in rojstvo. Sama sem med izdelovanjem raziskovalne naloge prebrala mnogo o zakonih o umetni prekinitvi nosečnosti, pravnih statusih človeka in zarodka... Se pravi – če je anketiranec mnenja, da se človekovo življenje začne pred rojstvom, to zarodku daje pravni status človeka in temeljno človekovo pravico do življenja. Ker je zarodkovo življenje enako človekovemu, je izvajanje umetne prekinitve nosečnosti posledično umor. Od anketirancev nisem pričakovala, da bodo to vedeli, saj se večini zdi samoumevno, da se življenje začne z združitvijo moške in ženske spolne celice. Zaradi navedenega primera spodbujam širjenje tematike umetne prekinitve nosečnosti, predvsem med mladimi in pri pouku.

Sama podpiram umetno prekinitve nosečnosti in sem mnenja, da je to temeljna človekova pravica in nekaj, o čemer se ženska odloča sama, saj ima pravico svobodnega odločanja. Vsi pa se moramo zavedati »neskončnih« posledic in stranskih učinkov, ki jih prekinitve nosečnosti, pa naj bo ta spontana ali načrtovana, prinese.

S pomočjo teorije, ankete in intervjujev sem prišla do odgovorov, s katerimi lahko potrdim ali ovržem na začetku postavljene hipoteze:

Hipoteza 1: Večina anketirancev meni, da je splav družbeno sprejemljiv.

Hipoteza je potrjena. Pri osnovnošolcih je delež anketirancev, ki meni, da je splav družbeno sprejemljiv 58 % (30 od 51), pri odraslih pa 52 % (11 od 21).

Dobljeno mnenje anketirancev sem predvidevala, vendar splav še vedno ni družbeno sprejemljiv. Je legalen, vendar je tema o splavu še vedno premalo razširjena, predvsem zaradi stališč katoliške cerkve do operacije, kar jo posledično ne naredi družbeno sprejemljive. Vendar tema s časom, predvsem v zadnjem desetletju postaja vse bolj razširjena.

Hipoteza 2: Večina anketirancev trdi, da morata oba posameznika prevzeti odgovornost pri odločitvi za splav.

Hipoteza je potrjena. Pri osnovnošolcih je bil delež anketirancev, ki se strinjajo s trditvijo, 54% (28 od 51), pri odraslih pa 71 % (15 od 21).

Iz anket sem razbrala, da je večina anketirancev, ki se strinja s trditvijo ženskega spola, večina tistih, ki se ne pa moškega. Vendar to še ne pomeni, da trditev ni pravilna. S trditvijo se osebno strinjam, razen, če pride do posilstva, kar je navedla tudi le ena anketiranka.

Hipoteza 3: Večina anketirancev pozna vsaj eno posameznico, katera je že opravila splav, pa naj bo ta spontani ali umetni.

Hipoteza je ovržena. Pri osnovnošolcih je delež anketirancev, ki se s trditvijo strinjajo, 33 % (17 od 51), pri odraslih pa je višji od 50 % in sicer 66 % (14 od 21), vendar če seštejem odgovore obeh anket, je skupna vsota 43 % (31 od 72).

Pri otrocih in odraslih sem pričakovala precej manjše število anketirancev, ki pozna žensko, ki ima izkušnjo s prekinitvijo nosečnosti. Mislim, da je odziv dober, saj to pomeni, da je prekinitev nosečnosti vključena v vsakdanji pogovor.

Hipoteza 4: Splav je nekaj sramotnega.

Hipoteza je ovržena. Pri osnovnošolcih je delež anketirancev, ki se s trditvijo strinja le 11 % (6 od 51), pri odraslih pa 0 % (0 od 21).

Rezultati so pričakovani, vendar je veliko večino mamic, ki ima izkušnjo s splavom še vedno sram svojega dejanja, kar družba v zadnjih nekaj letih hoče preprečiti in normalizirati umetno prekinitev nosečnosti.

Hipoteza 5: Verni ljudje niso zagovorniki splava.

Hipoteza je ovržena. Delež vernih osnovnošolcev je 49 % (25 od 51), delež vernih odraslih pa je 66 % (14 od 21). 72 % (37 od 51) osnovnošolcev se strinja ali delno strinja z umetno prekinitvijo nosečnosti, pri odraslih je ta delež 76 % (16 od 21). Sklepam, da glede na delež vernih anketirancev in na delež anketirancev, ki se z umetno prekinitvijo nosečnosti strinjajo, lahko to hipotezo ovržem.

Glede na stališča katoliške cerkve, ki splava ne podpira, bi hipoteza morala biti potrjena, vendar se ljudje dandanes bolj zanašajo na mnenje, ki si ga ustvarijo sami.

Hipoteza 6: Na mnenje o splavu najbolj vpliva družina.

Hipoteza je potrjena. Pri osnovnošolcih je delež anketirancev, ki se s trditvijo strinja, 54 % (28 od 51), pri odraslih pa 52 % (11 od 21).

Pričakovala sem, da bo odgovor z največ glasovi trditev, da na mnenje o splavu najbolj vpliva lastno mnenje. Anketiranci so bili torej v večini naučeni, da splav ni nekaj sramotnega in to dejanje podpirajo.

5 ZAKLJUČEK

Tema – umetna prekinitiv nosečnosti mi je bila na začetku raziskovanja dokaj tuja. Vendar sem s pridobljenim znanjem in izkušnjami prišla do ugotovitve, da umetna prekinitiv nosečnosti ni nekaj sramotnega, temveč le ena od mnogih preizkušenj, s katero se nekatere ženske spopadajo.

S pridobljenimi rezultati sem zadovoljna. Ugotovila sem, da osnovnošolci poznajo osnovne pojme in dejstva, povezana z umetno prekinitvijo nosečnosti, kar menim, da je nujno potrebno. Odrasli so s temo seznanjeni dobro in poznajo osnove.

Ko razmišljam, kaj bi med raziskovanjem lahko naredila drugače, se spomnim na razliko med številom odraslih in osnovnošolskih anketirancev, saj če bi bila razlika med njimi manjša, mislim, da bi bili tudi rezultati precej drugačni. Vendar sem vseeno zadovoljna s tistim, kar imam, saj mi je vsaka rešena anketa pripomogla k izpolnjenju raziskave.

Ta raziskovalna naloga bi lahko pripomogla predvsem tistim, ki o umetni prekinitvi nosečnosti ne vedo veliko, saj sem skušala zajeti tiste značilnosti, ki bi človeku, ki o umetni prekinitvi nosečnosti ne ve veliko, najbolj pripomogle. Z anketo sem ugotovila, da je umetna prekinitiv nosečnosti precej podcenjena tema, predvidevam, da ne samo v žirovskem okolišu. V šoli, pri pouku na njej ni poudarka, kar je verjetno odvisno od učnih načrtov. Med odraslimi je precej taka tema, o kateri malo ljudi lahko govori odkrito.

Pomembno pa je predvsem, da razmišljamo, si ustvarjamo svoje mišljenje in od njega ne odstopamo.

»Funkcija izobraževanja je naučiti človeka intenzivno in kritično razmišljati. Kombinacija intelligence in značaja je cilj prave izobrazbe.«

- Martin Luther King Jr.

6 VIRI IN LITERATURA

Kovač, N. *Moja odločitev*: Pričevanja, pravice in predsodki o splavu. Maribor: Založba Aristej, 2022.

Scott F. Gilbert, Anna L. Tyler, Emily J. Zackin: *Bioetika in sodobna embriologija*. Dobrova: Založba Podsmreka, 2013.

Spletni viri:

Bolnišnica Postojna: Umetna prekinitve nosečnosti, (citirano december 2022)

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjh_NSD67X9AhUxQ_EDHSFCBogQFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.nosečnosti%2F&usq=AOvVaw2SyMrHGdG3noO-35ym4YNO

Svetovalnica za informiranje, spremljanje in pomoč ženskam v stiski nenačrtovane nosečnosti: Potek umetne prekinitve nosečnosti, (citirano december 2022)

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjh_NSD67X9AhUxQ_EDHSFCBogQFnoECBkQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.zenskaodlocitev.si%2Finformacije%2Fpotek-umetne-prekinitve-nosečnosti-zapleti%2F&usq=AOvVaw0fsQpLIkFoG_0fvPYWxyN

Prekinitve nosečnosti – pisno pojasnilo posega za pacientke, (citirano december 2022)

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjh_NSD67X9AhUxQ_EDHSFCBogQFnoECDUQAQ&url=https%3A%2F%2Fbolnišnica-kranj.si%2Ffiles%2Fvsebine%2Fpisna_pojasnila_obrazci%2FPrekinitve%2520nose%25C4%258Dnosti_pisno%2520pojasnilo%2520posega%2520za%2520pacientke_V2.pdf&usq=AOvVaw0b0-ivvjSrWW1B6RSjAA5j

Živim – Metode splava (citirano december 2022)

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjh_NSD67X9AhUxQ_EDHSFCBogQFnoECDQQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.zavod-zivim.si%2Fsplav-2%2Fsplav%2Fmetode-splava%2F&usq=AOvVaw31rf3m-UKkBHjTHIOW-aE

Pravica zarodka do življenja in pravica ženske do umetne prekinitve nosečnosti (citirano december 2022)

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjh_NSD67X9AhUxQ_EDHSFCBogQFnoECD4QAQ&url=https%3A%2F%2Fobzornik.zbornica-zveza.si%2Findex.php%2FObzorZdravNeg%2Farticle%2Fdownload%2F2177%2F2111%2F6686&usq=AOvVaw3RKoVWwZ9tIF-k2Pgix0Ph

Svetovalnica za informiranje, spremljanje in pomoč ženskam v stiski nenačrtovane nosečnosti: Kdo krije stroške splava? (citirano december 2022)

https://www.googleadservices.com/pagead/aclk?sa=L&ai=DChcSEwiw-dqD67X9AhUFiNUKHaPMcVYABAAGgJ3cw&ae=2&ohost=www.google.com&cid=CAESbeD2aqMc4acPPNcXVybfmFmeaOc-hk8OT976xryv4IDVTy9i4ADT5LodP43toXoa8Z7l05EJxL5qwPmrrerinzFJDAOVOgoXmWWWwSMDL8fcW0rLtZqORlqx5cHqjaRdCRALvdFSEebnGeMltAEq&sig=AOD64_1AEKG-

[ryHSOm8yivysUhiR_oEPIq&q&adurl&ved=2ahUKEwjL77DI67X9AhXRX_EDHc-XD_8QFnoECDMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.dostop.si%2Fsplav-101-vse-kar-moras-vedeti-o-prekinitvi-nosečnosti%2F&usq=AOvVaw0IKqMd2EApfz_tvKXwy4h6](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjL77DI67X9AhXRX_EDHc-XD_8QFnoECDMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.dostop.si%2Fsplav-101-vse-kar-moras-vedeti-o-prekinitvi-nosečnosti%2F&usq=AOvVaw0IKqMd2EApfz_tvKXwy4h6)

Splav 101: Vse, kar moraš vedeti o prekinitvi nosečnosti (citirano januar 2023)
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjL77DI67X9AhXRX_EDHc-XD_8QFnoECDMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.dostop.si%2Fsplav-101-vse-kar-moras-vedeti-o-prekinitvi-nosečnosti%2F&usq=AOvVaw0IKqMd2EApfz_tvKXwy4h6

Svetovalnica za informiranje, spremljanje in pomoč ženskam v stiski nenačrtovane nosečnosti: Test nosečnosti (citirano januar 2023)
https://www.googleadservices.com/pagead/aclick?sa=L&ai=DChcSEwiGrLfI67X9AhXZ2dUKHWICCV0YABAAGqJ3cw&ae=2&ohost=www.google.com&cid=CAESbeD2TR9ew-hsBmEv-chm6oKFx0KXmpXO2PONESlet7LvI2oV19efB2R1wOgVp-9agg_o2cyXPqQjUF0Vo1k9X8ZBhKeJcocXp-lmCQoCWoz_gGmTyXQTOChwLkSlhxCrnlfyrsKjvC1SUyrUs8&sig=AOD64_39vqtgENhL-4PZa816H1yzZwqvlw&q&adurl&ved=2ahUKEwjL77DI67X9AhXRX_EDHc-XD_8Q0Qx6BAqGEAE

Spletna klepetalnica: Med.over.net (citirano januar 2023)
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwifmJ3d67X9AhVrR_EDHcNvAN0QFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2Fmed.over.net%2Fforum%2Ftema%2Fumetna-prekinitev-nosečnosti-splav-3435386%2F&usq=AOvVaw13f46kdpjhjaK-OfcbXV9L

Spletni portal 24 ur: Ženskam moramo omogočiti varno prekinitve nosečnosti, brez obsojanja (citirano januar 2023)
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwifmJ3d67X9AhVrR_EDHcNvAN0QFnoECBIQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.24ur.com%2Fnovice%2Fdejstva%2Fzenskam-moramo-omogociti-varno-prekinitev-nosečnosti-brez-obsojanja.html&usq=AOvVaw2TPfrTLMe5bqDYFU4MpcYx

Nosečka.net: Osebne zgodbe mamic o izgubi otrok v času nosečnosti (citirano januar 2023)
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwifmJ3d67X9AhVrR_EDHcNvAN0QFnoECBqQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.nosecka.net%2Fosebne-zgodbe-mamic-o-izgubi-otrok-v-casu-nosečnosti%2F&usq=AOvVaw36RqXilxf5Bi8S5DW9PKkq

Študijsko-raziskovalni center za družino: Psihološke posledice prekinitve nosečnosti (citirano: januar, 2023)
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjarJKP7LX9AhUIQfEDHdJLDgsQFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2Fsrcdli.ubljana.com%2Fblog-srcd%2F119-psiholoske-posledice-prekinitve-nosečnosti&usq=AOvVaw1GDyE5vlfFj3wHUQAHL_Mn

Društvo DAM: Ne boj se (citirano februar 2023)
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjarJKP7LX9AhUIQfEDHdJLDgsQFnoECA0QAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.nebojse.si%2Fforum%2Findex.php%3Ftopic%3D22148.0&usq=AOvVaw28FGfeviBAXMrXR3SACiVI>

Repozitorij Univerze v Ljubljani: Doživljanje žensk pri željeni prekinitvi nosečnosti (citirano februar 2023)

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjvKGV7LX9AhUIQfEDHdJLDQsQFnoECDQQAQ&url=https%3A%2F%2Frepozitorij.uni-lj.si%2FizpisGradiva.php%3Fid%3D103969&usq=AOvVaw0NrsXKqfNAGlctUVavmcLJ>

Repozitorij univerze v Ljubljani: Pravna ureditev umetne prekinitve nosečnosti (citirano februar 2023)

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjvKGV7LX9AhV0VvEDHTKhDF8QFnoECAsQAQ&url=https%3A%2F%2Frepozitorij.uni-lj.si%2FizpisGradiva.php%3Fid%3D92564&usq=AOvVaw36r273FpdAYFgcVrPs05dA>

Digitalna knjižnica univerze v Mariboru: Pravna ureditev umetne prekinitve nosečnosti v Republiki Sloveniji (citirano februar 2023)

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjvKGV7LX9AhV0VvEDHTKhDF8QFnoECAwQAQ&url=https%3A%2F%2Fdk.um.si%2FizpisGradiva.php%3Fid%3D22297&usq=AOvVaw3Z0MZT9R1IOI2fJLVCZvrP>

Repozitorij samostojnih visokošolskih in višješolskih izobraževanj: Pravna ureditev in etične dileme prokreacije (citirano februar 2023)

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjvKGV7LX9AhV0VvEDHTKhDF8QFnoECAoQAQ&url=http%3A%2F%2Fprevis.openscience.si%2FizpisGradiva.php%3Fid%3D5045%26lang%3Dslv%26prip%3Ddkum%3A8751529%3Ad4&usq=AOvVaw1dzhqFWsyMRFo3-1NL4EI->

Wikipedija: Umetni splav (citirano februar 2023)

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjvKGV7LX9AhV0VvEDHTKhDF8QFnoECBwQAQ&url=https%3A%2F%2Fsl.wikipedia.org%2Fwiki%2FUmetni_splav&usq=AOvVaw14eQ-MgxIT4TASIMHtumHY

Viri slik:

Slika 1: Čudovito spočetje

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.bibaleze.si%2Fnovice%2Fzavrnili-obravnavo-zakona-o-umetni-prekinitvi-nosečnosti.html&psig=AOvVaw2OJPJz12Wta2qX3yaJf5Oo&ust=1678467846161000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwi7w5WPqs_9AhWnkf0HHZhvBi4Qr4kDegUIARCSAQ

Slika 2: Razvijajoči se plod

https://www.google.com/url?sa=i&url=http%3A%2F%2F24kul.si%2Fzavzemanje-za-zivljenje&psig=AOvVaw2OJPJz12Wta2qX3yaJf5Oo&ust=1678467846161000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwi7w5WPqs_9AhWnkf0HHZhvBi4Qr4kDegUIARDMAQ

Slika 3: »NI maternice, ni mnenja«

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.dnevnik.si%2Ftag%2Fumetna%2520prekinitve%2520nose%25C4%2520nosti&psig=AOvVaw2OJPJz12Wta2qX3yaJf5Oo&ust=1678467846161000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwi7w5WPqs_9AhWnkf0HHZhvBi4Qr4kDegUIARDSAQ

Slika 4: »Moje telo, moja odločitev«

https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fimages.theconversation.com%2Ffiles%2F414171%2Foriginal%2Ffile-20210802-18-7zo3kh.jpg%3Fixlib%3Drb-1.1.0%26rect%3D0%252C0%252C4992%252C3330%26q%3D45%26auto%3Dformat%26w%3D754%26fit%3Dclip&imgrefurl=https%3A%2F%2Ftheconversation.com%2Fwith-abortion-heading-back-to-the-supreme-court-is-it-time-to-retire-the-my-body-my-choice-slogan163770&tbnid=PD7z30OH9Wd4AM&vet=12ahUKEwjV8vG1q8_9AhUAmf0HHQaMA88QMygEeqUIARCZAQ..i&docid=d8Dc73GWD4PUOM&w=754&h=503&q=my%20body%20my%20choice&client=safari&ved=2ahUKEwjV8vG1q8_9AhUAmf0HHQaMA88QMygEeqUIARCZAQ

Slika 5: Pozitiven test nosečnosti

https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fimages.24ur.com%2Fmedia%2Fimages%2F1500x1000%2FOct2017%2Ff103840c75_61983474.jpg%3Fv%3Dd41d&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.zadovoljna.si%2Fnovice%2Fodlocila-sem-se-za-splav-in-ni-mi-zal.html&tbnid=YLuKTtMykPCoNM&vet=12ahUKEwjC_uu1r8_9AhU8nCcCHRO7BhcQMygFegUIARCxAQ..i&docid=I6asCgOi6k5nQM&w=1254&h=836&q=umetno%20prekinitve%20nosečnosti&hl=en-GB&client=safari&ved=2ahUKEwjC_uu1r8_9AhU8nCcCHRO7BhcQMygFegUIARCxAQ

Slika 6: Kontracepcijska sredstva

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.nasa-lekarna.si%2Fclanki%2Fclanek%2Fkontracepcija-niso-samo-tabletke%2F&psig=AOvVaw3U2Ty3DpBQvu_NDBI2OW7H&ust=1678468315563000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwiBxf_uq8_9AhV947sIHTNvDpEQr4kDegUIARDAQ

7 PRILOGE

Priloga 1

ANKETA

Sem učenka 9. razreda in delam raziskovalno nalogo o prekinitvi nosečnosti oz. splavu. Prosim vas, da odgovorite na zastavljena vprašanja v anketi. Anketa je anonimna, vaši odgovori pa mi bodo zelo pomagali pri izdelavi naloge na to temo. Zahvaljujem se vam in želim veliko sreče v življenju.

Zoja Zupančič

Spol: moški ženski

Starost: _____ let

1. Od kod prihajate?

- a) S podeželja.
- b) Iz mesta.
- c) Drugo:

2. Katere vere ste?

- a) Katoliške.
- b) Ateist.
- c) Drugo: _____

3. Se strinjate z umetno prekinitvijo nosečnosti?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Odvisno od situacije. Utemeljite svoj odgovor:

4. V katerih primerih mislite, da je upravičeno opraviti umetno prekinitev nosečnosti?
Utemeljite svoj odgovor.

5. Se strinjate z zakonodajo in konceptom splava v Sloveniji, ki omogoča svobodno odločanje o rojstvu otrok?

- a) Da.
- b) Ne.

c) Deloma ja, deloma ne. Utemeljite svoj odgovor:

6. Menite, da je ozaveščenost o splavu v Sloveniji dovolj razširjena?

- a) Da. b) Ne. c) Ne vem.

7. Ali poznate koga, ki ima za sabo izkušnjo prekinitve nosečnosti?

- a) Da.
b) Ne.

Če ste odgovorili z **da**, prosim, odgovorite še na naslednje vprašanje.

- Pri kateri starosti je prišlo do prekinitve nosečnosti?

- Za katero vrsto prekinitve nosečnosti je šlo?

- a) Naravni ali spontani splav.
b) Umetni ali načrtovani splav.

8. Ali podpirate brezplačno umetno prekinitev nosečnosti?

- a) Da, možnost umetne prekinitve nosečnosti mora biti omogočena.
b) Ne.
c) Drugo:

9. Kdaj bi umetno prekinitev nosečnosti zagovarjali kot plačljivo?

- a) Vedno.
b) Nikoli.
c) Drugo:

10. Kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na posameznikovo stališče o splavu?

- a) Družina.
b) Vera.
c) Prijatelji.
d) Mediji.
e) Lastno mnenje.
f) Drugo:_____

11. Menite, da je umetna prekinitev nosečnosti nekaj sramotnega?

- a) Da.
b) Ne.
c) Drugo:_____

12. Ali je po vašem mnenju pravica do splava temeljna človekova pravica, ki bi morala biti dostopna vsem?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Nisem opredeljen/a.

13. Menite, da je splav družbeno sprejemljiv?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Nisem opredeljen/a.

14. Mislite, da splav vpliva oz. je škodljiv za telesno in duševno zdravje ženske?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Ne vem.

15. Mislite, da mora tudi moški prevzeti odgovornost pri odločitvi za splav?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Ne vem.

16. V katerih okoliščinah bi podprli splav? Možnih je več odgovorov.

- a) Splav podpiram ne glede na okoliščine.
- b) Mladoletna nosečnost.
- c) Rizična nosečnost.
- d) Nepravilnost pri zarodku.
- e) Možna smrt matere.
- f) Posilstvo.
- g) Splava v nobenem primeru ne podpiram.

17. Da pride do nezaželene nosečnosti, sta zanjo odgovorna oba vključena posameznika.

- a) Se strinjam.
- b) Se delno strinjam.
- c) Se ne strinjam.
- d) Drugo: _____

18. Kaj menite o kajenju, uživanju alkohola in prepovedanih substanc med nosečnostjo?

19. Kdaj menite, da se začne človekovo življenje?

- a) Z oploditvijo v jajcevodu.
- b) Z ugnezditvijo zarodka v maternici.
- c) Ko je pri zarodku zaznan srčni utrip.
- d) Z rojstvom.
- e) Drugo: _____

20. Kaj menite o kontracepciji?

- a) Kontracepcijo jemljem kot koristno.
- b) Kontracepcija se mi zdi »napad na telo« in je po moje vprašljiva.
- c) Drugo: _____

21. Katere metode kontracepcije poznate? Možnih je več odgovorov.

- a) Kondom.
- b) Kontracepcijske tablete.
- c) Maternični vložek.
- d) Hormonski podkožni vsadki.
- e) Kreme, paste, pene, želeji, svečke...
- f) Hormonske injekcije.
- g) Hormonski obliži.
- h) Diafragma.
- i) Femidom – ženski kondom.
- j) Urgentna kontracepcija.
- k) Ogino-Knausova metoda ali metoda »varnih dni« – spremljanje ovulacije.
- l) Vzdržnost.

23. Katera vrsta kontracepcije je po vašem mnenju najbolj razširjena in zakaj?

24. Katera vrsta kontracepcije je po vašem mnenju najbolj zanesljiva in zakaj?

25. S katerim stališčem se najbolj strinjate? Obkrožite en odgovor.

- a) Kontracepcija je nujno potrebna za preprečevanje nezaželene nosečnosti.
- b) Kontracepcija je nepomembna, prevzeti je treba odgovornost za posledice.
- c) Kontracepcija je zelo pomembna in ne sme vplivati na spolni odnos.
- d) Kontracepcija je moralno sporna.